

ΣΥΝΤΟΝΙΣΤΙΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ
ΔΙΚΑΙΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΙΑΚΗΣ
ΜΕΤΑΒΑΣΗΣ

ΑΠΟΛΟΓΙΣΜΟΣ ΕΡΓΟΥ
2020-2022

ΣΧΕΔΙΟ ΔΙΚΑΙΗΣ
ΑΝΑΠΤΥΞΙΑΚΗΣ
ΜΕΤΑΒΑΣΗΣ

Π Ε Ρ Ι Ε Χ Ο Μ Ε Ν Α

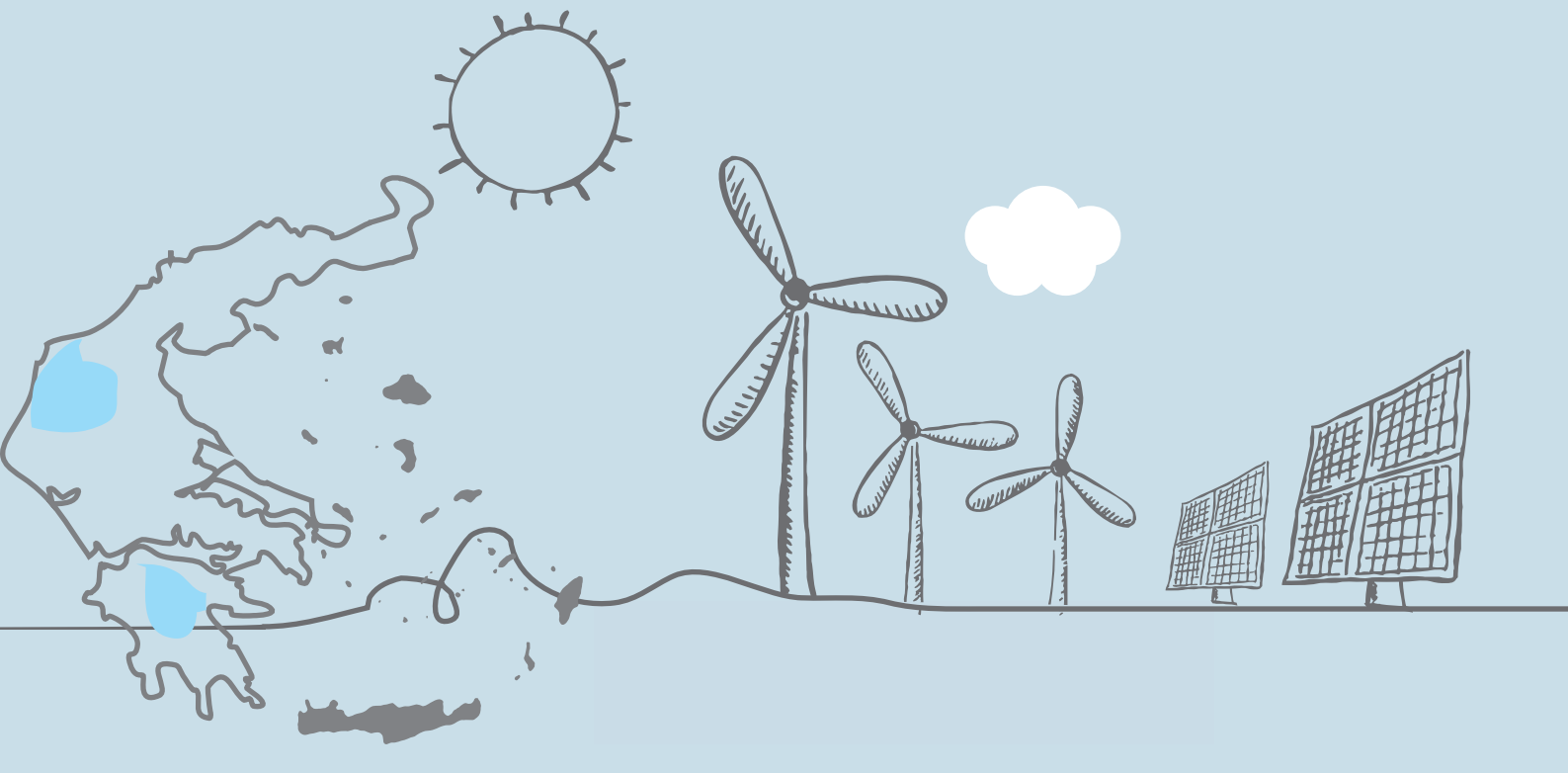
- 4 Πρόλογος
- 11 **Κεφάλαιο 1**
ΕΝΕΡΓΕΙΕΣ ΟΡΓΑΝΩΣΗΣ & ΥΠΟΣΤΗΡΙΞΗΣ
- 13 **Κεφάλαιο 2**
ΕΙΔΙΚΟ ΜΕΤΑΒΑΤΙΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΔΑΜ ΑΝΤΙΜΕΤΩΠΙΣΗΣ ΤΩΝ
ΑΜΕΣΩΝ ΑΝΑΓΚΩΝ
- 16 **Κεφάλαιο 3**
ΣΧΕΔΙΟ ΔΙΚΑΙΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΙΑΚΗΣ ΜΕΤΑΒΑΣΗΣ (ΣΔΑΜ)
- 18 **Κεφάλαιο 4**
ΜΗΧΑΝΙΣΜΟΣ ΔΙΚΑΙΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΙΑΚΗΣ ΜΕΤΑΒΑΣΗΣ
- 18 Πυλώνας 1– Ταμείο Δίκαιης Μετάβασης
- 24 Πυλώνας 2– Ειδικό Καθεστώς InvestEU Just Transition Scheme
- 24 Πυλώνας 3 - Δανειακός Μηχανισμός του Δημόσιου Τομέα
- 25 **Κεφάλαιο 5**
ΤΑΜΕΙΟ ΑΝΑΚΑΜΨΗΣ & ΑΝΘΕΚΤΙΚΟΤΗΤΑΣ (ΤΑΑ)
- 28 **Κεφάλαιο 6**
ΧΩΡΙΚΟΣ ΣΧΕΔΙΑΣΜΟΣ ΚΑΙ ΕΠΕΝΔΥΤΙΚΗ ΕΛΚΥΣΤΙΚΟΤΗΤΑ
ΤΩΝ ΕΔΑΦΩΝ
- 30 **Κεφάλαιο 7**
ΕΝΕΡΓΟΠΟΙΗΣΗ ΕΠΕΝΔΥΤΙΚΟΥ ΕΝΔΙΑΦΕΡΟΝΤΟΣ _
ΥΠΟΣΤΗΡΙΞΗ ΕΠΕΝΔΥΤΩΝ _ ΕΠΕΝΔΥΤΙΚΑ ΚΙΝΗΤΡΑ _
ΚΙΝΗΤΟΠΟΙΗΣΗ ΕΥΡΥΤΕΡΩΝ ΔΗΜΟΣΙΩΝ
ΚΑΙ ΙΔΙΩΤΙΚΩΝ ΕΠΕΝΔΥΣΕΩΝ
- 33 **Κεφάλαιο 8**
ΕΜΒΛΗΜΑΤΙΚΑ ΕΡΓΑ ΚΑΙ ΠΡΩΤΟΒΟΥΛΙΕΣ
- 36 **Κεφάλαιο 9**
ΡΥΘΜΙΣΕΙΣ ΘΕΣΜΙΚΟΥ ΚΑΙ ΝΟΜΟΘΕΤΙΚΟΥ ΧΑΡΑΚΤΗΡΑ

ΠΡΟΛΟΓΟΣ

Ο μετασχηματισμός των κοινωνιών και των οικονομιών με γνώμονα τη βιώσιμη ανάπτυξη τους, αποτελεί ισχυρό αντίδοτο ενάντια στις αλληπάληλες κρίσεις των τελευταίων ετών, όπως η κλιματική και, πρόσφατα, ο πόλεμος στην Ουκρανία. Υπό το πρίσμα αυτό, η Ευρωπαϊκή Ένωση αποφάσισε να μηδενίσει τις εκπομπές αερίων θερμοκηπίου, έως το μέσον του αιώνα, και να αποσυνδέσει την οικονομική ανάπτυξη από τη χρήση των φυσικών πόρων, χωρίς ωστόσο να κινδυνεύσουν με περιθωριοποίηση άνθρωποι και περιοχές. Για τον λόγο αυτόν, το επενδυτικό σχέδιο "Βιώσιμη Ευρώπη" θα στηρίξει τις περιοχές που, κατά το παρελθόν, αναπτύχθηκαν χάρη στη βιομηχανία άνθρακα και, συνεπώς, επηρεάζονται περισσότερο από άλλες, όπως η Δυτική Μακεδονία και η Μεγαλόπολη, και τα νησιά που ηλεκτροδοτούνται από σταθμούς πετρελαίου.

Η ΔΕΗ ΑΕ είχε ξεκινήσει να αποσύρει μονάδες λιγνίτη ήδη από τις αρχές του 2010 λόγω παλαιότητας, κατάργησης επιδοτήσεων και αύξησης του κόστους εκμετάλλευσης. Το γεγονός αυτό έπληξε την απασχόληση στις περιοχές εξόρυξης λιγνίτη εξαιτίας της πολλαπλασιαστικής επίδρασης των σχετικών δραστηριοτήτων στον τοπικό οικονομικό κύκλο. Επιπροσθέτως, από τις εν λόγω δραστηριότητες δεν απέρρεαν αξιόλογες δευτερογενείς βιομηχανικές επιπτώσεις -spillovers- ώστε να αναπτυχθούν άλλοι κλάδοι και να δημιουργήσουν νέες θέσεις εργασίας. Όσον αφορά στα νησιά, η απεξάρτησή τους από το πετρέλαιο τα επηρεάζει με ανόμοιο τρόπο, λόγω της διαφορετικής βαρύτητας του σε κάθε τοπικό παραγωγικό σύστημα, αλλά και των εγγενών προκλήσεων της νησιωτικότητας, *βλ. απόσταση από την ηπειρωτική χώρα, έλλειψη οικονομιών κλίμακας και εξειδικευμένου ανθρώπινου δυναμικού, χαμηλή παραγωγική διαφοροποίηση κ.ά.* Επιπλέον, η επέκταση του Συστήματος

Εμπορίας Δικαιωμάτων Εκπομπών Αερίων Θερμοκηπίου στη ναυτιλία, σε συνδυασμό με τη σταδιακή κατάργηση των δωρεάν δικαιωμάτων για τις αερομεταφορές, θα εντείνουν τις προκλήσεις αυτές.

Με αυτά τα δεδομένα και σε συνέχεια της υιοθέτησης του Εθνικού Σχεδίου για την Ενέργεια και το Κλίμα το οποίο περιλαμβάνει οργανωμένα σχέδια για την απόσυρση του λιγνίτη και του πετρελαίου από την ηλεκτροπαραγωγή, η αρμόδια Κυβερνητική Επιτροπή ανέθεσε στις 17 Μαρτίου 2020 στον κ. [Κωστή Μουσουρούλη](#) να συντονίσει μια Επιτροπή υψηλού επιπέδου με σκοπό την κατάρτιση ενός εθνικού σχεδίου, προκειμένου η μετάβαση των παραπάνω περιοχών στη νέα εποχή να γίνει με τρόπο κοινωνικά δίκαιο, οικονομικά αποδοτικό και προστατευτικό ως προς το περιβάλλον, τον άνθρωπο και τον πολιτισμό.

Αναλαμβάνοντας την αποστολή αυτή *-χωρίς να προϋπάρχει εξειδικευμένη γνώση και υποστηρικτικός μηχανισμός-* ως Συντονιστική Επιτροπή, καταγράψαμε, αναλύσαμε και σταθμίσαμε δεδομένα και προκλήσεις, θέσαμε το πλαίσιο και τους στόχους της μετάβασης, καταρτίσαμε χωρικά σχέδια και αναπτυξιακά προγράμματα, εξασφάλισαμε πόρους και κίνητρα, κινητοποιήσαμε κάθε διαθέσιμο μηχανισμό τεχνικής βοήθειας, ενεργοποιήσαμε εμπλεκόμενα υπουργεία και θεσμικούς εταίρους, επεξεργαστήκαμε νομοθετικές προτάσεις και σχέδια οικοσυστημάτων διακυβέρνησης, σχεδιάσαμε και υλοποιήσαμε έργα και δράσεις για την αντιμετώπιση των άμεσων αλλά και έκτακτων αναγκών, και, πλέον, αποθησαυρίσαμε σημαντικά αποτελέσματα και πρωτιές σε επίπεδο Ευρωπαϊκής Ένωσης.

Επιγραμματικά:

Με στόχο την αντιμετώπιση των σωρευμένων προβλημάτων στις περιοχές εξόρυξης λιγνίτη, καταρτίσαμε και ενεργοποιήσαμε, ήδη από τον Ιούλιο του 2020, ένα μεταβατικό πρόγραμμα «άμεσης δράσης» αξιοποιώντας ιδιωτικούς και δημόσιους πόρους του ΕΣΠΑ 2014-2020 και του Πράσινου Ταμείου. Το πρόγραμμα αυτό στηρίζει την απασχόληση με στοχευμένες δράσεις δημιουργίας νέων θέσεων εργασίας, ενισχύει τις επιχειρήσεις που επηρεάστηκαν άμεσα από τη λιγνιτική από-επένδυση, χρηματοδοτεί βιώσιμες υποδομές θέρμανσης και τηλεθέρμανσης, εξειδικευμένες μελέτες στους τομείς της αειφόρου ενέργειας και του κλίματος, της κυκλικής και της ψηφιακής οικονομίας, αλλά και την ωρίμανση emblematicών έργων.

Εντός του 2020 καταρτίσαμε το ολοκληρωμένο και πολυδιάστατο Εθνικό Σχέδιο Δίκαιης Αναπτυξιακής Μετάβασης (ΣΔΑΜ) με έμφαση στη δημιουργία βιώσιμης απασχόλησης, βασισμένης στην τεχνολογική ανάπτυξη και την παραγωγή προϊόντων υψηλής προστιθέμενης αξίας. Ο σχεδιασμός αυτός επέδρασε καταλυτικά στο να εξασφαλισθούν προϋποθέσεις, όπως:

- πρόσβαση σε ισχυρούς δημόσιους οικονομικούς πόρους,
- ελκυστικά επενδυτικά κίνητρα στο πλαίσιο των κανόνων ανταγωνισμού της ΕΕ *-είναι σημαντικό ότι οι ιδιωτικές επενδύσεις σε όλες τις περιοχές μετάβασης συμπεριλαμβανομένων και των νήσων, μπορούν εφεξής να λαμβάνουν έως και 10% επιπλέον ποσοστό ενίσχυσης από κάθε πηγή χρηματοδότησης,*
- κινητοποίηση ιδιωτικών επενδυτικών κεφαλαίων - στην αρμόδια Τεχνική Επιτροπή κατατέθηκαν δεκάδες επενδυτικά σχέδια σε τομείς, όπως η αποθήκευση ενέργειας, η παραγωγή κυψελών υδρογόνου, το λογισμικό, η μεταλλουργία, η κυκλική οικονομία, καθώς και σε κλάδους όπως ο αγρο-διατροφικός,
- απελευθέρωση των εκτάσεων στα ορυχεία και προσδιορισμός νέων γενικών χρήσεων γης,
- προετοιμασία για την αποκατάσταση και την οργάνωση των εδαφών αυτών, προκειμένου να υποδεχθούν νέες βιώσιμες παραγωγικές δραστηριότητες κ.ά.

Εντός του 2021 καταρτίσαμε το αυτοτελές τομεακό Πρόγραμμα Δίκαιης Αναπτυξιακής Μετάβασης 2021-2027 και τα τρία διακριτά Εδαφικά Σχέδια Δυτικής Μακεδονίας, Μεγαλόπολης και Νήσων των Περιφερειών Βορείου-Νοτίου Αιγαίου-Κρήτης που το συνοδεύουν. Το Πρόγραμμά μας *-το πρώτο του ΕΣΠΑ 2021-2027 που έλαβε περιβαλλοντική αδειοδότηση-* θα στηρίζει κατά προτεραιότητα και ανάλογα με τα χαρακτηριστικά και τις ανάγκες κάθε περιοχής: την επιχειρηματικότητα υψηλής ανάπτυξης, την ενεργειακή μετάβαση, την αναπροσαρμογή χρήσεων γης και την ενίσχυση της κυκλικής οικονομίας, την αναβάθμιση των δεξιοτήτων

του ανθρώπινου δυναμικού και την επαν-ειδίκευση σε νέες ειδικότητες και επαγγέλματα καθώς και παρεμβάσεις μικρής κλίμακας ολοκληρωμένου χαρακτήρα οι οποίες αποσκοπούν στη βελτίωση της ποιότητας ζωής και στη διαφοροποίηση των τοπικών οικονομιών.

Όλα τα προγραμματικά μας έγγραφα, οι στρατηγικές και οι προτεραιότητες διαμορφώθηκαν μέσα από δεκάδες διαβουλεύσεις με τους εμπλεκόμενους φορείς, γενικά και θεματικά σεμινάρια και fora, τεχνικές συναντήσεις και συνεργασίες, με σκοπό την αμφίδρομη ενημέρωση, τη συγκέντρωση καθώς και τη συσχέτιση στοιχείων και προτάσεων, την επεξεργασία και τη σύνθεσή τους. Συνοψίζοντας, η Ελλάδα:

- Είναι το μόνο κράτος-μέλος, το οποίο διαθέτει εθνικό σχέδιο δίκαιης μετάβασης.
- Είναι το κράτος-μέλος, το οποίο διεκδίκησε επιτυχώς από το Ταμείο Δίκαιης Μετάβασης τη μεγαλύτερη κατά κεφαλήν ενίσχυση ανά κάτοικο εξορυκτικής περιφέρειας.
- Είναι το πρώτο κράτος-μέλος που υπέβαλε επίσημα στην Ευρωπαϊκή Επιτροπή Πρόγραμμα Δίκαιης Μετάβασης και το μόνο το οποίο ενίσχυσε τον προϋπολογισμό του με επιπλέον πόρους από το ΕΣΠΑ, περισσότερο από κάθε άλλο κράτος-μέλος.
- Τέλος, με την [Απόφαση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής C\(2022\)3943/16.6.2022](#), η Ελλάδα έγινε το πρώτο κράτος-μέλος με εγκεκριμένο [Πρόγραμμα](#) Δίκαιης Μετάβασης και [Εδαφικά Σχέδια](#).

Ευχαριστούμε θερμά τον Προέδρο της Κυβερνητικής Επιτροπής, κ. Ν. Παπαθανάση, τους πρώην Προέδρους της Κυβερνητικής Επιτροπής Υπουργούς Περιβάλλοντος και Ενέργειας κκ Κ. Σκρέκα και Κ. Χατζηδάκη, και τον τ. Υφυπουργό Περιβάλλοντος και Ενέργειας κ. Γ. Θωμά για τη συμβολή τους στην επίτευξη των παραπάνω στόχων και αποτελεσμάτων. Ευχαριστούμε επίσης θερμά τα στελέχη της ομάδας ΣΔΑΜ, της ΔΕΗ ΑΕ, της ΜΟΔ ΑΕ και της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, τους τεχνικούς και νομικούς μας συμβούλους, τα μέλη των ποικίλων Ομάδων Διοίκησης Έργου και Θεματικών Επιτροπών, καθώς και τους εμπλεκόμενους κατά λόγο αρμοδιότητας υπουργούς, τους τοπικούς βουλευτές, τους Γενικούς Γραμματείς, τους Περιφερειάρχες και Δημάρχους, τον Πρύτανη του Πανεπιστημίου Δυτικής Μακεδονίας, τους Προέδρους του ΟΑΕΔ, του Πράσινου Ταμείου και τους κοινωνικούς και οικονομικούς εταίρους.

Η έγκαιρη και αποτελεσματική υλοποίηση του σχεδιασμού της Δίκαιης Αναπτυξιακής Μετάβασης προς όφελος των πολιτών, καθώς και η αλληλεπίδραση με όλα τα μέλη της εταιρικής σχέσης και τους εμπλεκόμενους φορείς και οργανισμούς, έχει ανατεθεί στον Διοικητή της νέας Ειδικής Υπηρεσίας Δίκαιης Αναπτυξιακής Μετάβασης κ. Π. Καλλίρη, στον οποίο ευχόμαστε κάθε επιτυχία. Καλή επιτυχία ευχόμαστε επίσης στον Διευθύνοντα Σύμ-

Βουλο της εταιρείας «Μετάβαση ΑΕ» κ. Ι. Μπούκη, καθώς και στον Πρόεδρο και τα μέλη του ΔΣ της νέας εταιρείας.

Εθνικό και Ευρωπαϊκό πλαίσιο για τη Δίκαιη Αναπτυξιακή Μετάβαση

Η Ευρωπαϊκή Ένωση έχει χαράξει τον δρόμο της μετάβασης προς την κλιματική ουδετερότητα οικοδομώντας σταδιακά μια ανταγωνιστική εσωτερική ενεργειακή αγορά, ικανή να αντιμετωπίζει την κλιματική αλλαγή με μέτρα όπως η ανάπτυξη των ΑΠΕ, η εισαγωγή του φιλικότερου προς το περιβάλλον φυσικού αερίου, η εξοικονόμηση και ορθολογική χρήση της ενέργειας, η οικονομική επιβάρυνση της χρήσης άνθρακα μέσω ενός [μηχανισμού εμπορίας δικαιωμάτων εκπομπών αερίων ρύπων](#) κ.ά.

Το 2019, ο Πρωθυπουργός ανακοίνωσε στη Σύνοδο Κορυφής του ΟΗΕ για το Κλίμα μια εμβληματική μεταρρύθμιση μέσω της απολιγνιτοποίησης, η οποία αποτελεί τον ταχύτερο τρόπο μείωσης εκπομπών CO₂. Η κατάργηση του λιγνίτη στην ηλεκτροπαραγωγή, έως το 2028, καθώς και του πετρελαίου στα νησιά, εντάχθηκε στο [Εθνικό Σχέδιο Ενέργειας και Κλίματος](#), ενώ το Κυβερνητικό Συμβούλιο Οικονομικής Πολιτικής ανήγγειλε έναν χάρτη πορείας για τη μετάβαση των επηρεαζόμενων περιοχών -[Σχέδιο Δίκαιης Αναπτυξιακής Μετάβασης](#) (ΣΔΑΜ). Ακολούθως, το Υπουργικό Συμβούλιο [καθόρισε](#) τις προτεραιότητες, τους στόχους και τα μέτρα που θα περιλαμβάνει το Σχέδιο, καθώς και τα όργανα διακυβέρνησής του, τη σύνθεση και τα καθήκοντά τους, ενώ το 2020 [ενέταξε και τις νησιωτικές περιφέρειες Βορείου Αιγαίου, Νοτίου Αιγαίου και Κρήτης](#), διευρύνοντας τη σύνθεση της Κυβερνητικής και της Συντονιστικής Επιτροπής.

Στην παρούσα φάση, το Εθνικό Σχέδιο Ενέργειας και Κλίματος τελεί υπό αναθεώρηση, προκειμένου να εναρμονιστεί με την [απόφαση του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου \(2020\)](#) για τη μείωση κατά τουλάχιστον 55% των εκπομπών CO₂ ως το 2030, σε σχέση με τα επίπεδα του 1990, από 40% μέχρι πρότινος, καθώς και με το σχέδιο REPowerEU (2022) για την ταχεία απεξάρτηση της Ευρωπαϊκής Ένωσης από τα ρωσικά ορυκτά καύσιμα, ενώ, για λόγους ενεργειακής ασφάλειας και ευελιξίας, θα αυξηθεί η εξόρυξη λιγνίτη στη Δ. Μακεδονία και τη Μεγαλόπολη, εντός όμως του συγκεκριμένου χρονοδιαγράμματος που είχε καθοριστεί εξ αρχής (έως το 2028).

Το 2019, η νέα Ευρωπαϊκή Επιτροπή, λαμβάνοντας υπόψη το πλαίσιο που έθεσε ο ΟΗΕ [για τη βιώσιμη ανάπτυξη](#), ανακοίνωσε την [Πράσινη Συμφωνία](#) -ως χάρτη πορείας για την αναπτυξιακή μετάβαση της Ένωσης προς μια κλιματικά ουδέτερη οικονομία έως το 2050- και, αμέσως μετά, το επενδυτικό σχέδιο [Βιώσιμη Ευρώπη](#), με στόχο μια Ευρώπη πιο πράσινη, πιο ψηφιακή και πιο ανθεκτική, ικανή να αντιμετωπίζει τις προκλήσεις της

κλιματικής αλλαγής και της πανδημίας Covid-19. Οι αναγκαίοι πόροι διασφαλίστηκαν από τον μακροπρόθεσμο προϋπολογισμό της Ένωσης ύψους ~1.074 δισ. ευρώ και από ένα νέο Προσωρινό Μέσο Ανάκαμψης (ΠΜΑ), γνωστό ως "Επόμενη γενιά ΕΕ" ([NextGenerationEU](#)) ύψους ~775 δισ. ευρώ.

Παράλληλα, δημιουργήθηκε ένας αυτοτελής Μηχανισμός Δίκαιης Μετάβασης (ΜΔΜ), με σκοπό τη στήριξη των περιοχών που εξαρτώνται από την αλυσίδα αξίας των ορυκτών καυσίμων ή από βιομηχανίες έντασης εκπομπών αερίων θερμοκηπίου, και συνεπώς, επηρεάζονται περισσότερο. Η στήριξη βασίζεται σε Εδαφικά Σχέδια τα οποία περιγράφουν τη διαδικασία μετάβασης έως το 2030, σύμφωνα με το Εθνικό Σχέδιο Ενέργειας και Κλίματος, ορίζουν τα εδάφη που επηρεάζονται περισσότερο, ιδίως όσον αφορά τις αναμενόμενες απώλειες θέσεων εργασίας και τον μετασχηματισμό των παραπάνω βιομηχανιών και προσδιορίζουν τις κοινωνικο-οικονομικές και περιβαλλοντικές προκλήσεις και ανάγκες κ.ά.

Ο ΜΔΜ αποτελείται από τρεις πυλώνες: (1) το Ταμείο Δίκαιης Μετάβασης (ΤΔΜ), για την άμβλυση των επιπτώσεων μέσω επιχορηγήσεων, (2) ένα ειδικό καθεστώς δίκαιης μετάβασης στο πλαίσιο του InvestEU, για την μόχλευση ιδιωτικών κεφαλαίων, με σκοπό τη χρηματοδότηση βιώσιμων επενδύσεων που προωθούν την οικονομική ελκυστικότητα των περιοχών και (3) έναν δανειακό μηχανισμό του δημόσιου τομέα από την Ευρωπαϊκή Τράπεζα Επενδύσεων (ΕΤΕπ), για την κινητοποίηση των αναγκών για τη μετάβαση πρόσθετων επενδύσεων. Το ΤΔΜ θεσπίστηκε τον Ιούνιο 2021 στο πλαίσιο της πολιτικής συνοχής και συμπεριλήφθηκε στον [Κανονισμό Κοινών Διατάξεων](#) (ΚΚΔ) όλων των επιμέρους Διαρθρωτικών και Επενδυτικών Ταμείων, ήτοι, τρία χρόνια μετά την ενσωμάτωση του κλιματικού στόχου στις νομοθετικές προτάσεις της Ευρωπαϊκής Επιτροπής για τα εν λόγω Ταμεία (Μάιος 2018). Το ΤΔΜ -κύρια πηγή χρηματοδότησης του ΣΔΑΜ- στηρίζει αποκλειστικά επενδύσεις που υπηρετούν τους σκοπούς οικονομικής διαφοροποίησης των παραπάνω εδαφών, απόκτησης νέων δεξιοτήτων και ενεργής ένταξης εργαζομένων και ατόμων που αναζητούν εργασία. Μπορεί επίσης να υποστηρίζει και παραγωγικές επενδύσεις μεγάλων επιχειρήσεων, πλην ΜμΕ, εφόσον έχουν εγκριθεί ως μέρος ενός Εδαφικού Σχεδίου και είναι απαραίτητες για την υλοποίησή του.

Αποτελέσματα

Ο Πρόεδρος της Συντονιστικής Επιτροπής (ΣΕΠ), με βάση τεχνικές αναλύσεις εμπειρογνομόνων και της Ομάδας ΣΔΑΜ (Τεχνική Γραμματεία), εκπόνησε διαπραγματευτικές στρατηγικές και στοχευμένες παρεμβάσεις, υποστηρίζοντας τις ελληνικές αρχές κατά τις πολύμηνες διαπραγματεύσεις για την έγκριση του μακροπρόθεσμου προϋπολογισμού της ΕΕ, ως προς το εθνικό μερίδιο από τους πόρους του ΤΔΜ καθώς και των νομοθετικών προτάσεων της Ευρωπαϊκής Επιτροπής για τη θέσπιση του Ταμείου.

Στο πλαίσιο αυτό:

- Αναφορικά με την κατανομή των πόρων του ΤΔΜ, η Ελλάδα πέτυχε να είναι το πρώτο κράτος-μέλος με μεγάλη διαφορά ως προς την κατά κεφαλήν ενίσχυση ανά κάτοικο εξορυκτικής περιφέρειας και με ισχυρή προοπτική να λάβει επιπλέον πόρους μέσω ενός νέου μηχανισμού οικολογικής επιβράβευσης.
- Σε συνεργασία με τις υπηρεσίες της Ευρωπαϊκής Επιτροπής και τους Έλληνες ευρωβουλευτές, η Ελλάδα πέτυχε την ένταξη στον Κανονισμό του ΤΔΜ και των νησιών που ηλεκτροδοτούνται κυρίως από αυτόνομους σταθμούς με καύσιμο το μαζούτ ή το ντίζελ και δεν είναι συνδεδεμένα με το ηπειρωτικό ηλεκτρικό σύστημα. Έτσι, τα νησιά των Περιφερειών Βορείου και Νοτίου Αιγαίου και Κρήτης αποτελούν πλέον αναπόσπαστο χωρικό τμήμα του χάρτη ΔΑΜ και μπορούν να λάβουν τη στήριξη του ΤΔΜ.
- Σημειώθηκε μια σημαντική επιτυχία ως προς την αύξηση των εντάσεων ενίσχυσης για τη νέα περίοδο προγραμματισμού 2021-2027 (κρατικές ενισχύσεις περιφερειακού χαρακτήρα) που δύναται πλέον να χορηγηθούν σε όλες τις ιδιωτικές επενδύσεις και σε όλες τις περιοχές εφαρμογής των Εδαφικών Σχεδίων, συνεπώς και των νησιωτικών Περιφερειών Βορείου - Νοτίου Αιγαίου και Κρήτης, ανεξάρτητα από την πηγή χρηματοδότησής τους (Ταμείο Δίκαιης Μετάβασης, ΕΣΠΑ, Εθνικοί Πόροι).

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1

ΕΝΕΡΓΕΙΕΣ ΟΡΓΑΝΩΣΗΣ & ΥΠΟΣΤΗΡΙΞΗΣ

Η ΣΕΠ ενεργοποιήθηκε στις 17.03.2020, όταν ορίστηκε από την Κυβερνητική Επιτροπή ο Πρόεδρος και Συντονιστής του Σχεδίου, ο οποίος προώθησε τις ακόλουθες ενέργειες:

Στις αρχές Μαΐου 2020 συστάθηκε η Τεχνική Γραμματεία της ΣΕΠ, μετά από την ψήφιση διάταξης νόμου, στην οποία εντάχθηκε ειδική ομάδα υποστήριξης που συγκρότησε η ΜΟΔ Α.Ε.

Τον Ιούλιο 2020 τέθηκε σε λειτουργία η πλατφόρμα www.sdam.gr, με σκοπό την αξιόπιστη και ολοκληρωμένη ενημέρωση κάθε ενδιαφερόμενου, ενώ παράλληλα, δημιουργήθηκε τηλεοπτικό μήνυμα στην [ελληνική](#) και [αγγλική](#) γλώσσα καθώς και σελίδα ΣΔΑΜ σε [μέσο κοινωνικής δικτύωσης](#), στην οποία αναρτάται κάθε σχετική πληροφορία ή εξέλιξη.

Καταρτίστηκαν τεχνικές προδιαγραφές (RfP) για την παροχή εξειδικευμένων συμβουλευτικών και επιστημονικών υπηρεσιών, με την υποστήριξη φορέων στους οποίους προσέφυγε ο Πρόεδρος της ΣΕΠ υποβάλλοντας τεκμηριωμένα αιτήματα. Στο πλαίσιο αυτό, αναπτύχθηκε ένα ολοκληρωμένο υπόβαθρο δεκατεσσάρων (14) μελετών, αναλύσεων και ερευνών αναγκαίο για την κατάρτιση του ΣΔΑΜ, του Προγράμματος Δίκαιης Μετάβασης και των Εδαφικών Σχεδίων (βλ. Παράρτημα)

Για την επιστημονική και τεχνική υποστήριξη της ΣΕΠ, με απόφαση του Προέδρου συγκροτήθηκαν:

- **Τρεις (3) Ειδικές Επιτροπές:** *Νομικών Εμπειρογνομόνων, Τεχνική Επιτροπή Επενδύσεων ΔΑΜ, Αξιοποίησης Ορυκτών Πρώτων Υλών,*
- **Έξι (6) Ομάδες Διοίκησης Έργου (ΟΔΕ):** *Χωρικού Σχεδιασμού, Ψηφιακού Μετασχηματισμού, Πρωτογενούς Τομέα, Χρηματοδοτικών Εργαλείων, Ανθρώπινου Δυναμικού και Καθεστώτων Ενίσχυσης,*

- **Δύο (2) Ομάδες Παρακολούθησης:** *Μεταβατικού Προγράμματος, Έργων Τηλεθέρμανσης* και
- **Μία (1) Ομάδα Σχεδιασμού Προγράμματος Δίκαιης Αναπτυξιακής Μετάβασης.**

Παράλληλα, μετά από εισήγηση του Προέδρου της ΣΕΠ, ο Υπουργός Ναυτιλίας & Νησιωτικής Πολιτικής, συγκρότησε Ομάδα Σχεδιασμού του Εδαφικού Σχεδίου Περιφερειών Βορείου & Νοτίου Αιγαίου και Κρήτης.

Πρωτοβουλίες συνεργασίας

Η Τεχνική Γραμματεία ανέπτυξε και υποστήριξε πρωτοβουλίες συνεργασίας με υπηρεσίες της Ευρωπαϊκής Επιτροπής καθώς και με την Ευρωπαϊκή Τράπεζα Επενδύσεων (ΕΤΕπ). Συγκεκριμένα:

Ο Πρόεδρος της ΣΕΠ ανέπτυξε στενή συνεργασία με τη Γενική Διεύθυνση Διαρθρωτικών Μεταρρυθμίσεων (DG Reform), για την αξιοποίηση του Προγράμματος Διαρθρωτικών Μεταρρυθμίσεων (TSI), το οποίο χρηματοδοτεί και διαχειρίζεται απευθείας η εν λόγω υπηρεσία. Στο πλαίσιο των εργασιών της υλοποιήθηκαν ή/ βρίσκονται σε εξέλιξη τα ακόλουθα τρία (3) έργα τεχνικής υποστήριξης, εξαιρετικής σημασίας για το σχεδιασμό και την εφαρμογή του ΣΔΑΜ:

- 1 / ["A Road Map for a Managed Transition of Coal-Dependent Regions in Western Macedonia"](#),
- 2 / "Support to the Preparation of Territorial Just Transition Plans in Greece and Cyprus" και
- 3 / "Technical Support for administrative capacity to facilitate the effective JTM implementation".

Τον Ιούλιο 2021, μετά από συμφωνία του Προέδρου της ΣΕΠ με την ΕΤΕπ, αποφασίστηκε η παροχή υπηρεσιών προς την Τεχνική Γραμματεία από τις ομάδες [JASPERS](#) (Joint Assistance to Support Projects in European RegionS) και [Passa](#) (Project Advisory Support Service Agreement) της Τράπεζας. Τον Σεπτέμβριο 2021, η αρμόδια ελληνική αρχή (Ειδική Υπηρεσία Συντονισμού του Υπουργείου Ανάπτυξης & Επενδύσεων) υπέβαλε προς την ομάδα Jaspers επίσημο αίτημα (assignment fiche) τεχνικής υποστήριξης ευρύτερων αναπτυξιακών έργων στρατηγικού χαρακτήρα, για την επίτευξη των στόχων της ΔΑΜ, ενώ τον Δεκέμβριο 2021 υπογράφηκε η Συμφωνία "Passa Agreement", με αντικείμενο την τεχνική υποστήριξη για την ωρίμανση και την υλοποίηση βιώσιμων έργων, επιλέξιμων για χρηματοδότηση από τους τομείς της Δράσης για το Κλίμα και, κατόπιν σχετικής εισήγησης του Προέδρου της ΣΕΠ, από τον ΜΔΜ. Επισημαίνεται ότι η Συμφωνία είναι συμπληρωματική προς την υποστήριξη που ήδη παρέχει η ομάδα JASPERS.

Τέλος, η Τεχνική Γραμματεία μετέχει ως τακτικό μέλος στη θεματική Ομάδα Εργασίας της EU Just Transition Platform της Γενικής Διεύθυνσης Ενέργειας της Ευρωπαϊκής Επιτροπής (DG Ener). Η πλατφόρμα έχει ως στόχο την ανάδειξη βέλτιστων πρακτικών για το μοντέλο διακυβέρνησης και την εμπλοκή των τοπικών φορέων στη διαδικασία της μετάβασης (Stakeholders Engagement).

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2

ΕΙΔΙΚΟ ΜΕΤΑΒΑΤΙΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΔΑΜ ΑΝΤΙΜΕΤΩΠΙΣΗΣ ΤΩΝ ΑΜΕΣΩΝ ΑΝΑΓΚΩΝ

Ο Πρόεδρος της ΣΕΠ εισηγήθηκε στην Κυβερνητική Επιτροπή την κατάρτιση ενός Ειδικού πολύ-ταμειακού Μεταβατικού Προγράμματος, το οποίο αποτελεί προγεφύρωμα για το ΕΣΠΑ 2021-2027 και την εφαρμογή του κατά το μεταβατικό διάστημα μέχρι την πλήρη ενεργοποίηση της νέας περιόδου, αξιοποιώντας τις δυνατότητες του ΕΣΠΑ 2014-2020, του Πράσινου Ταμείου καθώς και άλλων χρηματοδοτικών πηγών.

Αποτελέσματα

1) ΜΕΣΩ ΤΟΥ ΕΣΠΑ 2014-2020

Προγράμματα ΟΑΕΔ προϋπολογισμού 107 εκατ. ευρώ («κοινωνικό πακέτο»)

Σχεδιασμός ενός «πακέτου» έξι εξειδικευμένων προγραμμάτων κοινωνικού χαρακτήρα, συνολικού προϋπολογισμού 107 εκατ. ευρώ, με φορέα υλοποίησης τον ΟΑΕΔ και 8.600 ωφελούμενους, για τη στήριξη της απασχόλησης και της τοπικής επιχειρηματικότητας.

Έργα ανάπτυξης εγκαταστάσεων τηλεθέρμανσης (Τ/Θ) Δυτικής Μακεδονίας.

Σχεδιασμός και υλοποίηση ενός σημαντικού επενδυτικού προγράμματος ύψους άνω των 170 εκ. ευρώ, που περιλαμβάνει την ανάπτυξη του δικτύου διασυνδέσεων τηλεθέρμανσης των πόλεων Κοζάνης, Πτολεμαΐδας και Αμυνταίου και τη διαμόρφωση ενός θερμικού κόμβου, ο οποίος θα απαρτίζεται κυρίως από τη νέα μονάδα Πτολεμαΐδα 5, τη μονάδα βιομάζας Αμυνταίου και την εγκατάσταση ΣΗΘΥΑ της ΔΕΗ ΑΕ στον ΑΗΣ Καρδιάς.

Ανάπτυξη δικτύων φυσικού αερίου (ΦΑ) μέσης και χαμηλής πίεσης στην πόλη της Φλώρινας.

Σχεδιασμός νέου έργου ανάπτυξης δικτύων ΦΑ, προϋπολογισμού 20,2 εκατ. ευρώ, με χρονοδιάγραμμα κατασκευής μέχρι το τέλος του 2023, για την πλήρη κάλυψη των θερμικών αναγκών της πόλης, καθώς και έργου αντικατάστασης συστημάτων θέρμανσης με συστήματα ΦΑ προϋπολογισμού 20,0 εκατ. ευρώ, το οποίο αφορά στην επιχορήγηση του κόστους της εσωτερικής εγκατάστασης των κατοικιών.

Ανάπτυξη δικτύων ΦΑ μέσης και χαμηλής πίεσης στο Δήμο Μεγαλόπολης.

Σχεδιασμός νέου έργου ανάπτυξης δικτύων ΦΑ, προϋπολογισμού 9,0 εκατ. ευρώ, καθώς και έργων αντικατάστασης συστημάτων θέρμανσης με συστήματα ΦΑ προϋπολογισμού 12,0 εκατ. ευρώ, το οποίο αφορά στην επιχορήγηση του κόστους της εσωτερικής εγκατάστασης των κατοικιών.

Προετοιμασία νέων έργων υποδομής, εκτιμώμενου προϋπολογισμού 300 εκατ. ευρώ

Εφαρμογή μίας ad hoc διαδικασίας επιλογής δημοσίων έργων που συμβάλουν στη ΔΑΜ και διαφαίνονται επιλέξιμα προς χρηματοδότηση από Προγράμματα της τρέχουσας και της επόμενης περιόδου 2021-2027, με τριπλό στόχο:

- τη δημιουργία "δεξαμενής" έργων ΔΑΜ,
- την επιλογή έργων προτεραιότητας με ορίζοντα ολοκλήρωσης το τέλος της περιόδου 2014-2020, και
- τη χρηματοδότηση μελετών ωρίμανσής τους από το Πρόγραμμα Δημοσίων Επενδύσεων.

Σε συνέχεια ανοικτής πρόσκλησης υποβολής προτάσεων σε έξι (6) κατηγορίες αντιστοιχιζόμενες στους Άξονες Προτεραιότητας του Ειδικού Μεταβατικού Προγράμματος, κατατέθηκαν σε τυποποιημένα [Τεχνικά Δελτία](#), 394 προτάσεις προϋπολογισμού 1,74 δις Ευρώ, εκ των οποίων, 343 προτάσεις προϋπολογισμού 1,63 εκατ. ευρώ αξιολογήθηκαν ως συμβατές με τους όρους της πρόσκλησης. Ομάδα Διοίκησης Έργου (ΟΔΕ) η οποία συγκροτήθηκε από στελέχη της «Εγνατία Οδός ΑΕ» και της Τεχνικής Γραμματείας ανέλαβε την προ-αξιολόγηση των προτάσεων, την κατάρτιση Πίνακα Κατάταξης και την μέριμνα για την προώθηση των πλέον σκόπιμων για υλοποίηση ή/και ωρίμανση στο πλαίσιο των χρηματοδοτικών δυνατοτήτων των Προγραμμάτων ΕΣΠΑ 2014-2020 ή του εθνικού ΠΔΕ.

Πρόγραμμα Αγροτικής Ανάπτυξης 2014-2020

Παροχή μιας εφάπαξ, μη επιστρεπτέας χρηματοδοτικής ενίσχυσης σε άτομα που συνδέονται με τη λιγνιτική δραστηριότητα, άνεργους ηλικίας μέχρι 40 ετών, μέσω του Μέτρου 6.1 «Ενισχύσεις για τη σύσταση επιχείρησης από νέους γεωργούς». Οι δικαιούχοι ανέλαβαν την υποχρέωση υποβολής ενός επιχειρηματικού σχεδίου, το οποίο θα πρέπει να ολοκληρωθεί μέχρι την 31.12.2023.

II) ΜΕΣΩ ΠΡΑΣΙΝΟΥ ΤΑΜΕΙΟΥ

Εξειδίκευση και Ενεργοποίηση Χρηματοδοτικών Προγραμμάτων Πράσινου Ταμείου

Στο πλαίσιο του Ειδικού Μεταβατικού Προγράμματος, σχεδιάστηκαν από την Τεχνική Γραμματεία, εγκρίθηκαν από τη Συντονιστική Επιτροπή και υλοποιούνται στοχευμένα προγράμματα για την «ανάπτυξη βιώσιμων οικονομικών δραστηριοτήτων χαμηλού ανθρακικού και περιβαλλοντικού αποτυπώματος στις Π.Ε. Κοζάνης, Φλώρινας και στον Δήμο Μεγαλόπολης Π.Ε. Αρκαδίας».

Τα προγράμματα αυτά αφορούν τα έσοδα πλειστηριασμών δικαιωμάτων εκπομπών 2018-2019. Μεταξύ αυτών σχεδιάστηκε και υλοποιείται, για πρώτη φορά σε μια περίοδο δέκα και πλέον ετών συνεχούς μείωσης της λιγνιτικής δραστηριότητας, ένα ειδικό Πρόγραμμα στήριξης των άμεσα επηρεαζόμενων επιχειρήσεων του δευτερογενή και τριτογενή τομέα, σύμφωνα με τον Κανονισμό (ΕΕ) 1407/2013 περί ενισχύσεων ήσσονος σημασίας (De Minimis) και τον ισχύοντα Χάρτη Περιφερειακών Ενισχύσεων 2014-2021. Το Πρόγραμμα υλοποιείται από τον ΕΦΕΠΑΕ (Ενδιάμεσος Φορέας Προγραμμάτων Ανταγωνιστικότητας και Επιχειρηματικότητας).

Ο Πρόεδρος της ΣΕΠ κατάρτισε τεχνικές προδιαγραφές για την παροχή συμβουλευτικών υπηρεσιών ως προς την αναδιάρθρωση του παραγωγικού προτύπου των λιγνιτικών περιοχών. Κατόπιν τεκμηριωμένης εισήγησης, η Ελληνική Εταιρεία Συμμετοχών και Περιουσίας, μετά από διαγωνισμό που προκήρυξε στις 26.03.2020, ανέθεσε το έργο σε Ομάδα Συμβούλων της Boston Consulting Group και της Grant Thornton, σε συνεργασία με το Εθνικό Μετσόβιο Πολυτεχνείο.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3

ΣΧΕΔΙΟ ΔΙΚΑΙΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΙΑΚΗΣ ΜΕΤΑΒΑΣΗΣ (ΣΔΑΜ)

Κατάρτιση ΣΔΑΜ

Το ΣΔΑΜ συγκροτήθηκε σε πέντε αναπτυξιακούς πυλώνες, εναρμονισμένους τόσο με τις πολιτικές προτεραιότητες που τέθηκαν εξ αρχής από την Κυβέρνηση, όσο και με τις «ομάδες στόχων πολιτικής» της Ευρωπαϊκής Ένωσης: (1) καθαρή ενέργεια, (2) βιομηχανία, βιοτεχνία και εμπόριο, (3) έξυπνη αγροτική παραγωγή, (4) βιώσιμος τουρισμός και (5) τεχνολογία και εκπαίδευση. Το ΣΔΑΜ υποστηρίζεται από σημαντικές οριζόντιες δράσεις: ανάπτυξη φυσικών και ψηφιακών υποδομών, επανακατάρτιση ανθρώπινου δυναμικού, επενδυτικά κίνητρα, χρήσεις γης κ.λπ..

Διαβούλευση ΣΔΑΜ

Μολονότι το ΣΔΑΜ δεν απορρέει ως υποχρέωση της Χώρας από το Ενωσιακό και το Εθνικό δίκαιο, η Συντονιστική Επιτροπή, αναφορικά με τη συμμετοχή των ενδιαφερομένων στις σχετικές διαδικασίες κατάρτισης και διαβούλευσης, ακολούθησε το [Governance of Transitions toolkit](#) της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, σύμφωνα με το οποίο προτείνονται τρία επίπεδα αύξουσας συμμετοχής των ενδιαφερομένων:

Ενημέρωση (information) - Συμβουλευτική (consultation) - Συνεργασία (cooperation).

Μεταξύ άλλων ολοκληρώθηκαν οι ακόλουθες ενέργειες:

- Εκπόνηση σχεδίου ΣΔΑΜ, λαμβάνοντας υπόψη προτάσεις που κατέθεσαν οι ενδιαφερόμενοι, με βάση συγκεκριμένο θεματολόγιο/ερωτηματολόγιο (3.9.2020, 8^η συνεδρίαση ΣΕΠ),

- Έγκριση σχεδίου από την Κυβερνητική Επιτροπή, προκειμένου να τεθεί σε δημόσια διαβούλευση, (9.9.2020, 5^η συνεδρίαση Κυβερνητικής Επιτροπής) και παρουσίαση σε συνέντευξη τύπου (9.9.2020), για την έναρξη ευρύτατης θεσμικής στην ιστοσελίδα www.opengov.gr, (3.10.2020),
- Έγκριση τελικού σχεδίου από την Κυβερνητική Επιτροπή, με ενσωματωμένα τα σχόλια που προέκυψαν από την διαβούλευση (25.11.2020, 6^η συνεδρίαση)
- Παρουσίαση του ΣΔΑΜ στο Υπουργικό Συμβούλιο από τον Πρόεδρο της Κυβερνητικής Επιτροπής (7.12.2020)
- Παρουσίαση του ΣΔΑΜ στη Διάρκη Επιτροπή Παραγωγής και Εμπορίου της Βουλής από τον Πρόεδρο της Κυβερνητικής Επιτροπής και τον Πρόεδρο της ΣΕΠ (9.12.2020).

Περαιτέρω, σε πνεύμα συλλογικότητας και συναίνεσης μεταξύ των μελών της εταιρικής σχέσης, ο Πρόεδρος της ΣΕΠ πραγματοποίησε επιτόπου συναντήσεις με τα μέλη των Δημοτικών Συμβουλίων των ενεργειακών Δήμων, με εκπροσώπους Εργατικών Κέντρων, Επιμελητηρίων, Σωματείων Εργαζομένων, Επιστημονικών Φορέων, τα Πανεπιστήμια Δυτικής Μακεδονίας και Πελοποννήσου, το Παράρτημα του Εθνικού Κέντρου Έρευνας και Τεχνολογικής Ανάπτυξης στη Δυτική Μακεδονία, κ.λπ.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4

ΜΗΧΑΝΙΣΜΟΣ ΔΙΚΑΙΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΙΑΚΗΣ ΜΕΤΑΒΑΣΗΣ

Πυλώνας 1– Ταμείο Δίκαιης Μετάβασης

Πρόγραμμα Δίκαιης Αναπτυξιακής Μετάβασης (ΠΔΑΜ)

Στις 17.03.2020, ο Πρόεδρος της ΣΕΠ εισηγήθηκε και η Κυβερνητική Επιτροπή ενέκρινε την κατάρτιση ενός αυτοτελούς Προγράμματος Δίκαιης Αναπτυξιακής Μετάβασης, στο πλαίσιο του ΕΣΠΑ 2021–2027, συγχρηματοδοτούμενο από το ΤΔΜ, με ενίσχυση των πόρων του από τα διαρθρωτικά ταμεία. Στο πλαίσιο αυτό δεσμεύτηκαν αποκλειστικά υπέρ των επηρεαζόμενων περιοχών ~1,629 δισ. ευρώ δημόσιας δαπάνης ως εξής: 830,0 εκ. Ευρώ από το ΤΔΜ, μεταφορά (μόχλευση) 545 εκ. ευρώ από άλλα διαρθρωτικά ταμεία (ΕΤΠΑ, ΕΚΤ+) και 254 εκ. ευρώ από το εθνικό σκέλος του Προγράμματος Δημοσίων Επενδύσεων.

Το Πρόγραμμα αποτελεί το βασικό προγραμματικό πλαίσιο εφαρμογής του ΣΔΑΜ, στοχεύοντας στη βιώσιμη και αειφόρο ανάπτυξη των επηρεαζόμενων περιοχών της Δυτικής Μακεδονίας, του Δήμου Μεγαλόπολης και των νησιωτικών Περιφερειών Βορείου και Νοτίου Αιγαίου και Κρήτης. Έχει ως βάση αναφοράς τα αντίστοιχα Εδαφικά Σχέδια και υποστηρίζεται με πόρους που προέρχονται πρωτίστως από το ΤΔΜ και συμπληρώνονται με πόρους από τα διαρθρωτικά ταμεία ΕΤΠΑ και το ΕΚΤ+ (μόχλευση).

Με την [Απόφαση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής C\(2022\)3943/16.6.2022](#), η Ελλάδα έγινε το πρώτο κράτος-μέλος με εγκεκριμένο [Πρόγραμμα Δίκαιης Μετάβασης](#) και [Εδαφικά Σχέδια](#).

Κατάρτιση Εδαφικών και ΠΔΑΜ

Η κατάρτιση του ΠΔΑΜ ως ενός ενιαίου προγραμματικού εγγράφου και των υποκείμενων τριών Εδαφικών Σχεδίων Δίκαιης Μετάβασης (ΕΣΔΙΜ) ξεκίνησε αρχές του 2021, αμέσως μετά την έγκριση του ΣΔΑΜ, ακολουθώντας τις κατευθύνσεις των αρμόδιων για τον συντονισμό του ΕΣΠΑ ελληνικών αρχών.

Η Τεχνική Γραμματεία, με τη συνδρομή των συμβούλων και υπό τον συντονισμό στελέχους της Ευρωπαϊκής Επιτροπής (DG Reform) που ορίστηκε αρμοδίως, κατόπιν αιτήματος του Προέδρου της Κυβερνητικής Επιτροπής, ολοκλήρωσε τις αναγκαίες επεξεργασίες αναφορικά με τον χαρακτηρισμό των πλέον επηρεαζόμενων περιοχών, τις κατηγορίες των προς χρηματοδότηση έργων, τις διαδικασίες και τη μεθοδολογία, το πλαίσιο διακυβέρνησης κ.λπ., αξιοποιώντας μελέτες αναγνωρισμένων φορέων και οργανισμών (Παγκόσμια Τράπεζα, IENE, IOBE).

Εξετάστηκαν επίσης μεγέθη όπως μακροοικονομικά, μικροοικονομικά, δημογραφικά, απασχόλησης κ.λπ. Ειδικότερα, τα Εδαφικά Σχέδια, ακολουθώντας σχετικό έγγραφο εργασίας της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, περιέγραψαν τη διαδικασία μετάβασης, αιτιολογώντας την επιλογή των επηρεαζόμενων εδαφών με βάση τις κοινωνικοοικονομικές επιπτώσεις που απορρέουν από τη μετάβαση, τεκμηρίωσαν τις ανάγκες υλοποίησης συγκεκριμένων έργων που θα τις αμβλύνουν (π.χ. οικονομική διαφοροποίηση) προσδιορίζοντας τις συνέργειες και τη συμπληρωματικότητα τους με άλλες εθνικές στρατηγικές καθώς και με τις δράσεις του Ταμείου Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας.

Επηρεαζόμενα εδάφη

Στην **Περιφέρεια Δ. Μακεδονίας** η μετάβαση εκτιμάται ότι θα επηρεάσει πρωτίστως τις Π.Ε. Κοζάνης και Φλώρινας και δευτερευόντως τις Π.Ε. Γρεβενών και Καστοριάς. Στις Π.Ε. Κοζάνης και Φλώρινας διαμένει το 71% των κατοίκων της Δ. Μακεδονίας, παράγεται το 80% του περιφερειακού ΑΕΠ και εντοπίζεται το 67,7% της απασχόλησης. Συνεπώς, κάθε επίπτωση στο παραγωγικό σύστημα των δύο αυτών περιφερειακών ενοτήτων (Π.Ε) επηρεάζει το σύνολο της οικονομίας της Περιφέρειας. Αρχικά εκτιμάται ότι με τους πόρους του ΤΔΜ θα δημιουργηθούν ~8.500 θέσεις εργασίας ενώ με την υλοποίηση μεγάλων παραγωγικών επενδύσεων από μεγάλες επιχειρήσεις, αναμένεται να δημιουργηθούν ~10.150 θέσεις εργασίας.

Στη **Μεγαλόπολη**, η μετάβαση εκτιμάται ότι θα επηρεάσει πρωτίστως τον Δήμο Μεγαλόπολης, όπου χωροθετείται ο πυρήνας της λιγνιτικής δραστηριότητας, ενώ δευτερευόντως τους όμορους Δήμους Γορτυνίας, Τρίπολης και Οιχαλίας. Η ευρύτερη αυτή εδαφική

προσέγγιση ουσιαστικά προκαλεί ισχυρότερο οικονομικό και εργασιακό αντίκτυπο, καθώς θα δοθούν πολλαπλάσιες ευκαιρίες απασχόλησης σε σχέση με μια χωρικά περιορισμένη ένταση χρηματοδότησης. Αρχικά εκτιμάται ότι με τους πόρους του ΤΔΜ θα δημιουργηθούν ~ 2.750 θέσεις εργασίας, ενώ με την υλοποίηση μεγάλων παραγωγικών επενδύσεων από μεγάλες επιχειρήσεις θα υπάρξει υψηλότερη μόχλευση ιδιωτικών κεφαλαίων και αναμένεται να δημιουργηθούν ~ 3.250 θέσεις εργασίας.

Για τα **νησιά** καταρτίστηκε Εδαφικό Σχέδιο, με βάση τον προγραμματισμό της διασύνδεσής τους με το ηπειρωτικό ηλεκτρικό σύστημα και την εκτιμώμενη διείσδυση των ΑΠΕ στην κατανάλωση ηλεκτρικής ενέργειας, η οποία θα οδηγήσει στην απόσυρση των ρυπογόνων αυτόνομων θερμικών σταθμών που τα ηλεκτροδοτούν. Κατόπιν αιτήματος του Προέδρου της ΣΕΠ για την παροχή Τεχνικής Βοήθειας, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή (DG Reform) ανέθεσε σε Ομάδα Συμβούλων των εταιρειών Deloitte και Exergia την υποστήριξη της Τεχνικής Γραμματείας, για την κατάρτιση του Εδαφικού Σχεδίου, ενώ παράλληλα, για την υποστήριξη της Συντονιστικής Επιτροπής, συγκροτήθηκε Ομάδα Εργασίας υπό τον Υπουργό Ναυτιλίας και Νησιωτικής Πολιτικής.

Η πρώτη εκδοχή του Εδαφικού Σχεδίου εστίασε στην πράσινη ενέργεια και στην αναβάθμιση των δεξιοτήτων των εργαζομένων, με στόχο τη διαφύλαξη των ευαίσθητων νησιωτικών οικοσυστημάτων, ενώ συμπεριέλαβε τις Ολοκληρωμένες Χωρικές Επενδύσεις (ΟΧΕ) με συγκεκριμένη αναπτυξιακή κατεύθυνση, σε σαφώς προσδιορισμένο χωρικό επίπεδο (βλ. Greco Islands B – Ν Αιγαίο).

Ωστόσο, κατά τις άτυπες διαβουλεύσεις με τις αρμόδιες υπηρεσίες της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, διαγνώστηκε πρόθεση αυστηρής ερμηνείας του Κανονισμού ΤΔΜ, με στόχο να περιοριστεί το γεωγραφικό πεδίο εφαρμογής του Εδαφικού Σχεδίου, με τη σκέψη ότι το ΤΔΜ χρηματοδοτεί πρωτίστως δράσεις, για να αμβλυνθούν οι αρνητικές επιπτώσεις από μια επερχόμενη μετάβαση στην απασχόληση. Η πρόθεση αυτή αναιρέθηκε, όταν ο Πρόεδρος της ΣΕΠ και η Ομάδα Εργασίας ανέδειξαν επιτυχώς ότι όλα τα νησιά βρίσκονται σε διαδικασία ενεργειακής μετάβασης και, συνεπώς, έχουν αυξημένες ανάγκες παραγωγικής διαφοροποίησης, ώστε να υποστηριχθεί η ισόρροπη κοινωνική/οικονομική τους μετάβαση -2^{ος} στόχος του ΤΔΜ, πέραν του πρωτεύοντος (άμβλυση αντίκτυπου στην απασχόληση)- ενώ έγινε κατανοητό ότι απαιτούνται παράλληλες, επιλέξιμες για ενίσχυση από το ΤΔΜ, επενδύσεις στήριξης των τοπικών οικονομιών, όπως η ενεργειακή αναβάθμιση κτιρίων κ.ά.

Στρατηγική Προγράμματος ΔΑΜ 2021-2027

Στη διαμόρφωση της Στρατηγικής του ΠΔΑΜ συνέβαλαν οι κατευθύνσεις της ΣΕΠ, το ΣΔΑΜ, τα Εδαφικά Σχέδια, οι επιλογές πολιτικής ΤΔΜ και η συσχέτιση αυτών με τους Στό-

χους Πολιτικής των λοιπών Διαρθρωτικών Ταμείων. Ως αποτέλεσμα, το ΠΔΑΜ συγκροτήθηκε στις ακόλουθες έξι (6) Προτεραιότητες:

1 / Ενίσχυση και προώθηση επιχειρηματικότητας

Εστιάζει στον μετασχηματισμό και την ενίσχυση των υφιστάμενων επιχειρήσεων οι οποίες χρειάζονται στήριξη για τη μετάβασή τους στην οικονομία μηδενικών ρύπων, στην ίδρυση νέων επιχειρήσεων, στη διασύνδεση της ΕΤΑΚ με την παραγωγή, την προώθηση της νεοφυούς επιχειρηματικότητας, στον ψηφιακό μετασχηματισμό των υφιστάμενων επιχειρήσεων, την ενίσχυση νέων επιχειρήσεων στον κλάδο των ΤΠΕ και την ενίσχυση των ψηφιακών δεξιοτήτων των εργαζομένων.

2 / Ενεργειακή μετάβαση - κλιματική ουδετερότητα

Εστιάζει στην ενίσχυση της αυτοπαραγωγής και στη βελτίωση της ενεργειακής απόδοσης σε συστήματα και υποδομές οικονομικά προσιτής καθαρής ενέργειας, συμπεριλαμβανομένων των τεχνολογιών αποθήκευσης της καθώς και στην προώθηση της ηλεκτροκίνησης.

3 / Αναπροσαρμογή χρήσεων γης - κυκλική οικονομία

Εστιάζει στην αναγέννηση και επανάχρηση των υποβαθμισμένων εκτάσεων/εγκαταστάσεων, πράσινες υποδομές και τεχνικά έργα αναπροσαρμογής των χρήσεων γης, ενίσχυση της κυκλικής οικονομίας (πρόληψη, μείωση, επισκευή και ανακύκλωση των αποβλήτων των νέων παραγωγικών επενδύσεων).

4 / Δίκαιη εργασιακή μετάβαση και ενδυνάμωση ανθρωπίνου κεφαλαίου

Εστιάζει στην αναβάθμιση των δεξιοτήτων και την επανειδίκευση των εργαζομένων καθώς και των ατόμων που έχασαν τη δουλειά τους, λόγω της μετάβασης, στη σύνδεσή τους με τις ανάγκες των νέων επιχειρήσεων και την υποστήριξη τους κατά την αναζήτηση εργασίας, καθώς και σε επενδύσεις σε υποδομές για σκοπούς εκπαίδευσης, κατάρτισης και διευκόλυνσης της ένταξης στην αγορά εργασίας, αλλά και για σκοπούς φροντίδας παιδιών και ηλικιωμένων.

5 / Ολοκληρωμένες παρεμβάσεις μικρής κλίμακας

Εστιάζει σε παρεμβάσεις που αναδεικνύονται μέσα από εδαφικές στρατηγικές, σχετίζονται με την ενεργειακή μετάβαση και διαμορφώνουν ένα ολοκληρωμένο πλέγμα έργων/δράσεων ικανό να συμβάλλει στη βελτίωση της ποιότητας ζωής των κατοίκων και στη διαφοροποίηση των τοπικών οικονομιών.

6 / Τεχνική Βοήθεια

Αφορά στην κάλυψη των αναγκαίων δαπανών που θα διευκολύνουν την υλοποίηση των στόχων του ΠΔΑΜ (προμήθεια αγαθών και υπηρεσιών, υποστήριξη δικαιούχων, κ.ά.),.

Κατάρτιση θεματικών στρατηγικών

Μετά από πρόταση του Προέδρου της ΣΕΠ και συμφωνία με το Υπουργείο Ψηφιακής Διακυβέρνησης και τη Γενική Γραμματεία Έρευνας και Καινοτομίας (ΓΓΕΚ), παράλληλα με τα ΕΣΔΙΜ και το ΠΔΑΜ, καταρτίστηκαν θεματικές στρατηγικές αναγκαίες για την μετέπειτα εξειδίκευση των προγραμματικών αυτών εγγράφων, οι οποίες συνέβαλαν στη διαμόρφωση ορισμένων κρίσιμων παρεμβάσεων όπως τα Έργα Ψηφιακού Μετασχηματισμού, ο «Κόμβος Βιοοικονομίας 360» κ.ά. (βλ. κεφάλαιο 8).

Συγκρότηση εταιρικής σχέσης

Το ΠΔΑΜ και τα ΕΣΔΙΜ καταρτίστηκαν στη βάση της Εταιρικής Σχέσης η οποία συγκροτήθηκε, σύμφωνα με το άρθρο 11 του Κανονισμού ΤΔΜ και το άρθρου 8 του ΚΚΔ, μετά από εισήγηση των Περιφερειάρχων Δ. Μακεδονίας και Πελοποννήσου και της Ομάδας Εργασίας υπό τον Υπουργό Ναυτιλίας και Νησιωτικής Πολιτικής. Επιπλέον, σε εφαρμογή Οδηγιών του Υπουργείου Ανάπτυξης και Επενδύσεων για την προετοιμασία του σχεδιασμού των Προγραμμάτων 2021-2027, συγκροτήθηκε η Ομάδα Σχεδιασμού του ΠΔΑΜ 2021-2027 (ΟΣΠ ΔΑΜ) καθώς και θεματικές υπο-ομάδες με ευρύτερη συμμετοχή εκπροσώπων των Υπουργείων και εμπλεκόμενων φορέων των περιοχών μετάβασης.

Διαβουλεύσεις

Διενεργήθηκαν δύο κύκλοι διαβούλευσης, με βάση συγκεκριμένο δομημένο θεματολόγιο/ερωτηματολόγιο προς διευκόλυνση των φορέων:

- 1 / Πρώτος κύκλος:** ΕΣΔΙΜ Δ. Μακεδονίας και Μεγαλόπολης (09.02.20 - 19.03.21), ΕΣΔΙΜ Νήσων Β. – Ν. Αιγαίου & Κρήτης (28.04.21 - 14.05.21) και Συνοπτικό Υπόμνημα κατανόησης των βασικών αρχών του ΠΔΑΜ (06.04.21 έως 26.04.2021).
- 2 / Δεύτερος κύκλος:** Αναμορφωμένα κείμενα ΕΣΔΙΜ και πρώτο σχέδιο ΠΔΑΜ (08.06.2021 έως 25.06.2021).

Διαβούλευση ΕΣΔΙΜ Δυτικής Μακεδονίας και Μεγαλόπολης

Οι φορείς αποτύπωσαν τις προτάσεις τους κυρίως όσον αφορά: στις επηρεαζόμενες περιοχές, στις αποκαταστάσεις των εδαφών, στις αναπτυξιακές προκλήσεις, στις προτεραιότητες, καθώς και στο σύστημα διακυβέρνησης. Μερικές από τις αναπτυξιακές ανάγκες που επισημάνθηκαν: δημιουργία νέων-βιώσιμων θέσεων εργασίας - επιστροφή εργατικού δυναμικού, αποκατάσταση λιγνιτικών πεδίων, βελτίωση των υπηρεσιών υγείας και πρόνοιας, διασφάλιση των υπηρεσιών τηλεθέρμανσης κ.λπ.

Διαβούλευση ΕΣΔΙΜ Περιφερειών Βορείου & Νοτίου Αιγαίου και Κρήτης

Οι φορείς αποτύπωσαν τις προτάσεις τους κυρίως όσον αφορά: στον προγραμματισμό διείσδυσης των ΑΠΕ στα νησιά αναφοράς, στην ασφάλεια εφοδιασμού ιδιαίτερα για τα μικρά νησιά, στον χωροταξικό σχεδιασμό, στην ανάγκη επιπλέον στήριξης της βιώσιμης τουριστικής δραστηριότητας μέσω νέων τεχνολογικών λύσεων, στη σημασία της γαλάζιας οικονομίας για τη στήριξη της (δια-)συνδεσιμότητας των νήσων, στη στελέχωση των φορέων συντονισμού και παρακολούθησης για την επιτυχή υλοποίηση του ΕΣΔΙΜ.

Διαβούλευση Προγράμματος Δίκαιης Αναπτυξιακής Μετάβασης

Οι φορείς κατέδειξαν ότι η ενίσχυση της απασχόλησης και της επιχειρηματικότητας στις επηρεαζόμενες περιοχές αποτελούν μείζονες προκλήσεις του ΠΔΑΜ, τόσο για την αντιμετώπιση των συνεπειών της μετάβασης, όσο και για την αξιοποίηση των ευκαιριών που αναδεικνύονται.

Διαβούλευση με τις υπηρεσίες της Ευρωπαϊκής Επιτροπής

Στις 06.07.2021, το ΠΔΑΜ εστάλη στις αρμόδιες υπηρεσίες μαζί με τα Εδαφικά Σχέδια για άτυπη διαβούλευση μέχρι τις 12.10.2021, οπότε και υποβλήθηκαν επίσημα μέσω της πλατφόρμας SFC2021, ενώ πραγματοποιήθηκαν και δύο τεχνικές συναντήσεις της Τεχνικής Γραμματείας με εκπροσώπους των υπηρεσιών (DG Regio). Στις 11.1.2022, ελήφθησαν οι επίσημες παρατηρήσεις και η διαπραγμάτευση συνεχίστηκε άτυπα μέχρι τις 10.5.2022, όταν υποβλήθηκε εκ νέου το αναδιαμορφωμένο ΠΔΑΜ με τα υποκείμενα ΕΣΔΙΜ. Έως την έγκριση του Προγράμματος υπήρξε συνεχής επικοινωνία με την ομάδα της DG Regio και σε αυτό το πλαίσιο, η Τεχνική Γραμματεία εκπόνησε σειρά υποστηρικτικών τεχνικών κειμένων εργασίας, στα οποία αντιμετωπίστηκαν με σαφήνεια οι παρατηρήσεις των υπηρεσιών της Επιτροπής.

Κατάρτιση και διαβούλευση της Στρατηγικής Μελέτης Περιβαλλοντικών Επιπτώσεων (Σ.Μ.Π.Ε.)

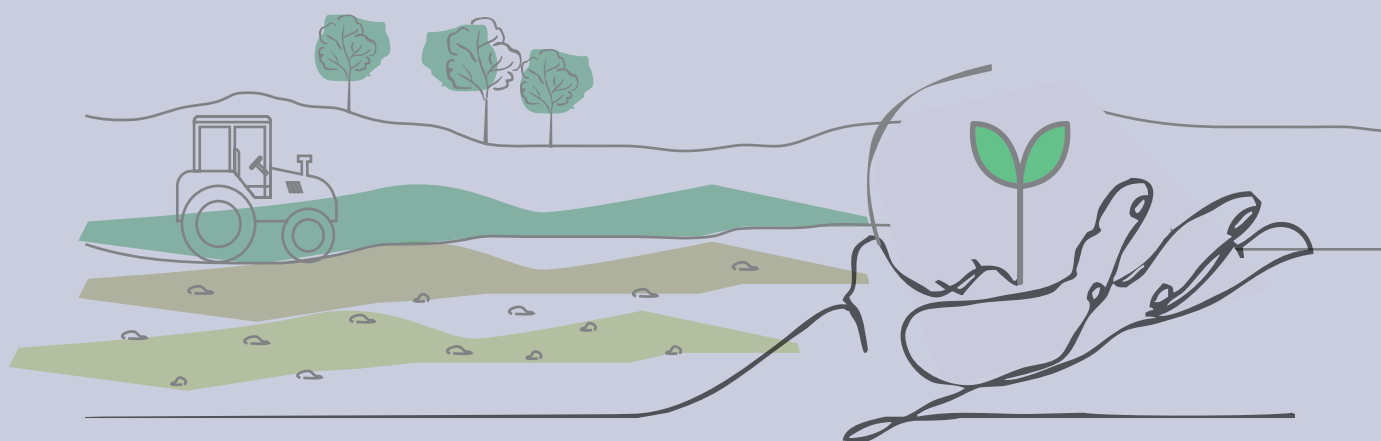
Η μελέτη αφορά στην εκ των προτέρων εκτίμηση των επιπτώσεων στο περιβάλλον από την εφαρμογή του Προγράμματος ΔΑΜ και στην ενσωμάτωση της περιβαλλοντικής διάστασης στη διαδικασία προγραμματισμού και εκπονήθηκε παράλληλα με την κατάρτιση του Προγράμματος και των Εδαφικών Σχεδίων, με στόχο το συνεχή εμπλουτισμό του. Μετά την ολοκλήρωση της ΣΜΠΕ, την αξιολόγησή της από τις υπηρεσίες του Υπουργείου Περιβάλλοντος & Ενέργειας και τη δημόσια διαβούλευση που ακολούθησε, η μελέτη εγκρίθηκε στις 29.04.22 με την έκδοση της σχετικής ΚΥΑ. Το ΠΔΑΜ έγινε το πρώτο Πρόγραμμα του ΕΣΠΑ 2021-2027 που έλαβε περιβαλλοντική αδειοδότηση.

Πυλώνας 2– Ειδικό Καθεστώς InvestEU Just Transition Scheme

Θα στηρίξει οικονομικά βιώσιμες επενδύσεις του ιδιωτικού και του δημόσιου τομέα για την αντιμετώπιση των προκλήσεων από τη μετάβαση της Ευρωπαϊκής Ένωσης προς την κλιματική ουδετερότητα, καθώς και επενδύσεις οι οποίες συμβάλλουν στην υλοποίηση των στόχων και των επενδυτικών προτεραιοτήτων του InvestEU, σύμφωνα με τις διατάξεις του Κανονισμού του Ταμείου.

Πυλώνας 3 - Δανειακός Μηχανισμός του Δημόσιου Τομέα

Όπως προαναφέρθηκε, ο Πυλώνας 3 αποσκοπεί στη στήριξη από την ΕΤΕπ επενδύσεων φορέων του δημόσιου τομέα, οι οποίες πρέπει να καλύπτουν τις αναπτυξιακές ανάγκες της μετάβασης και να συνάδουν με τις δραστηριότητες των δύο άλλων πυλώνων. Στο πλαίσιο αυτό, μετά από εισήγηση του Προέδρου της ΣΕΠ και συνεργασία με στελέχη της ΕΤΕπ, στις 24.6.2021 υπεγράφη μεταξύ του Υπουργού Περιβάλλοντος και Ενέργειας και του Προέδρου της ΕΤΕπ Μνημόνιο Κατανόησης (MoU) ύψους 325 εκ. ευρώ, το οποίο αποτυπώνει τη συμφωνία της ΕΤΕπ να υποστηρίξει επενδύσεις σε τομείς όπως: βιώσιμη ενέργεια, μεταφορές, κοινωνική στέγαση, ανάπτυξη δεξιοτήτων και περιβάλλον σε όλη τη Δυτική Μακεδονία και τη Μεγαλόπολη.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5

ΤΑΜΕΙΟ ΑΝΑΚΑΜΨΗΣ & ΑΝΘΕΚΤΙΚΟΤΗΤΑΣ (ΤΑΑ)

Σχέδιο Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας (ΣΑΑ)

Οι στόχοι και οι προτεραιότητες του ΣΑΑ ευθυγραμμίζονται και λειτουργούν συμπληρωματικά με τους στόχους, τις προτεραιότητες, και τις πολιτικές που τίθενται σε μια σειρά από Εθνικά και Ευρωπαϊκά Σχέδια. Αναφορικά με το ΣΔΑΜ, οι επιμέρους Άξονες του ΣΑΑ ευθυγραμμίζονται καταρχάς με τις επενδύσεις εξυγίανσης και αποκατάστασης των πεδίων εξόρυξης λιγνίτη, ώστε να υποδεχτούν νέες χρήσεις που συνδέονται με τους πέντε αναπτυξιακούς πυλώνες του ΣΔΑΜ -*Καθαρή Ενέργεια, Έξυπνη γεωργική παραγωγή, Βιώσιμος τουρισμός, Βιομηχανία, Βιοτεχνία και εμπόριο, και Τεχνολογία και εκπαίδευση*- οι οποίες αναμένεται να δημιουργήσουν νέες ευκαιρίες ανάπτυξης. Ευθυγραμμίζονται επίσης με τους Άξονες «Ψηφιακός Μετασχηματισμός» και «Απασχόληση, δεξιότητες και κοινωνική συνοχή».

Αποκατάσταση εδαφών στα πεδία εξόρυξης λιγνίτη

Η εξυγίανση και η αποκατάσταση των εδαφών στις εκτάσεις που καταλαμβάνουν τα ανοιχτά ορυχεία της ΔΕΗ ΑΕ, με στόχο την περιβαλλοντική αναζωογόνηση και την ανάπτυξη νέων χρήσεων γης, αποτελεί κυρίαρχη πρόκληση για τη ΔΑΜ και την επιτυχή υλοποίηση του ΣΔΑΜ, τόσο στην περιβαλλοντική, όσο και στην αναπτυξιακή του διάσταση. Σε αυτό το πλαίσιο, η Τεχνική Γραμματεία, σε συνεργασία με τη ΔΕΗ ΑΕ, την ΟΔΕ Χωρικού Σχεδιασμού και την Ομάδα Συμβούλων ΕΜΠ, από τον Σεπτέμβριο 2020 επεξεργάστηκε πρόταση χρηματοδότησης πρόδρομων εργασιών αποκατάστασης ύψους 300 εκατ. Ευρώ.

Η πρόταση αυτή αναπροσαρμόστηκε σημαντικά έως την τελική της υποβολή προς την Ειδική Υπηρεσία Συντονισμού του Ταμείου Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας τον Μάιο 2021, ενόσω βρίσκονταν σε εξέλιξη συζητήσεις και διαπραγματεύσεις μεταξύ του Υπουργείου Περιβάλλοντος & Ενέργειας και της ΔΕΗ ΑΕ αναφορικά με τη μεταβίβαση εδαφών προς το δημόσιο. Τελικά η πρόταση αξιολογήθηκε θετικά και εντάχθηκε στο Εθνικό Σχέδιο «Ελλάδα 2.0», λαμβάνοντας υπόψη τόσο την τήρηση της αρχής ο «ρυπαίνων πληρώνει», όσο και τον σαφή διαχωρισμό των παρεμβάσεων που θα χρηματοδοτηθούν από το ΤΑΑ σε σχέση με τις παρεμβάσεις που θα χρηματοδοτηθούν από το ΤΔΜ. Στο πλαίσιο αυτό, το ΤΑΑ θα χρηματοδοτήσει τις εργασίες που συνδέονται με την αποκατάσταση των εδαφών (land restoration), ήτοι την κατάλληλη προετοιμασία των εδαφών ως υπόβαθρο για να υποδεχθούν τις νέες χρήσεις γης και τις συνακόλουθες οικονομικές δραστηριότητες, ενώ το ΤΔΜ θα χρηματοδοτήσει την εκτέλεση των έργων που είναι αναγκαία για την αναπροσαρμογή της χρήσης των εδαφών αυτών (remediation), προκειμένου να υποδεχτούν νέες οικονομικές δραστηριότητες, ήτοι την κατασκευή των αναγκαίων υποδομών ή/και των ανωδομών για την εφαρμογή των νέων χρήσεων γης, όπως π.χ. τα επιχειρηματικά πάρκα.

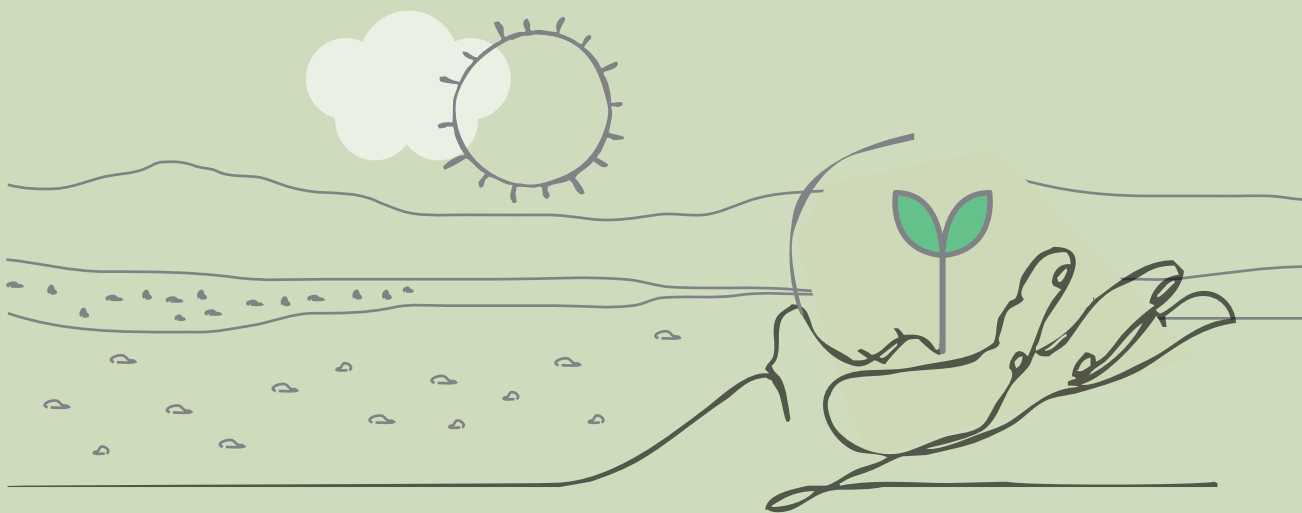
Καταλληλότητα και επάρκεια εδαφών

Οι Πρόεδροι της ΣΕΠ και της ΟΔΕ Χωρικού Σχεδιασμού ανέθεσαν σε εξειδικευμένους εμπειρογνώμονες την αξιολόγηση της διαθεσιμότητας εκτάσεων κατάλληλων για βιομηχανικές και επιχειρηματικές δραστηριότητες, είτε με τη μορφή επιχειρηματικού πάρκου, είτε με απευθείας χωροθέτηση, μέσω της εκτός σχεδίου δόμησης βιομηχανικών ή άλλων επιχειρηματικών εγκαταστάσεων. Η έκθεση που συνέταξαν εστίασε στην ύπαρξη άμεσα διαθέσιμων εκτάσεων στα πεδία Αμυνταίου και Πτολεμαΐδας. Συνολικά στα δύο αυτά πεδία, εντοπίστηκαν διαθέσιμα 8.270 στρ., από τα οποία τα 4.470 αδιατάρακτα, άρα και άμεσα διαθέσιμα και τα διαθέσιμα εντός δύο μηνών από την έναρξη εργασιών τελικής διάσρωσης. Στα εδάφη αυτά δεν περιλαμβάνονται αδιατάρακτες εκτάσεις ~2.000 στρεμμάτων στον οικισμό της Ποντοκώμης (πεδίο Πτολεμαΐδας), στις οποίες εκκρεμεί η ολοκλήρωση των απαλλοτριώσεων (αποπληρωμή).

Περαιτέρω, ο Πρόεδρος της ΣΕΠ εισηγήθηκε (14^η συνεδρίαση) την έκδοση ειδικής πρόσκλησης προς φορείς δημόσιου χαρακτήρα, με στόχο τον προσδιορισμό εδαφών, εκτός των πυρήνων των Ζ.ΑΠ. (άρθρο 155 ν. 4759/2020), τα οποία είναι στην κυριότητα των εν λόγω φορέων και, υπό συγκεκριμένες προϋποθέσεις, θα μπορούσαν να αξιοποιηθούν για τη χωροθέτηση επενδύσεων. Προς την κατεύθυνση αυτή, με σκοπό τη συγκρότηση ειδικού μητρώου, απευθύνθηκε σε εταιρεία συμβούλων, η οποία ήδη υλοποιεί pro bono τη σχετική ηλεκτρονική πλατφόρμα.

Νομοθετικές ρυθμίσεις

Μετά από εισήγηση του Προέδρου της ΣΕΠ και σχετικές επεξεργασίες της Επιτροπής Νομικών Εμπειρογνομόνων, θεσπίστηκαν κατάλληλες νομοθετικές ρυθμίσεις, για τη σύναψη δύο διακριτών Προγραμματικών Συμβάσεων μεταξύ του ελληνικού δημοσίου και της ΔΕΗ ΑΕ με ειδικότερο αντικείμενο: (α) την εκπόνηση Ειδικών Πολεοδομικών Σχεδίων (ΕΠΣ) για την αναπροσαρμογή των χρήσεων γης στα λιγνιτικά πεδία και (β) την ανάθεση των έργων αποκατάστασης των εκτάσεων που θα παραχωρηθούν στο ελληνικό δημόσιο, εργολαβικά στη ΔΕΗ ΑΕ, σύμφωνα με τις κατευθύνσεις του ΣΔΑΜ.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 6

ΧΩΡΙΚΟΣ ΣΧΕΔΙΑΣΜΟΣ ΚΑΙ ΕΠΕΝΔΥΤΙΚΗ ΕΛΚΥΣΤΙΚΟΤΗΤΑ ΤΩΝ ΕΔΑΦΩΝ

Η Συντονιστική Επιτροπή αναγνώρισε εξαρχής τη διάσταση του «χώρου» ως μία από τις βασικές προϋποθέσεις για την επιτυχή υλοποίηση των αναπτυξιακών πυλώνων του ΣΔΑΜ και τη διαφοροποίηση του παραγωγικού προτύπου των περιοχών ΔΑΜ. Είναι άλλωστε γνωστό ότι η έλλειψη θεσμικά ισχυρών χρήσεων γης αποτελεί στην Ελλάδα ένα από τα σημαντικά εμπόδια για την προσέλκυση επενδύσεων και, συνεπώς, η θέσπισή τους στο πλαίσιο της Δίκαιης Αναπτυξιακής Μετάβασης αποτελεί σημαντικό επενδυτικό κίνητρο. Αντίστοιχα, σημαντικό επενδυτικό κίνητρο αποτελεί η διασφάλιση ενός ενιαίου και αδιαμφισβήτητου ιδιοκτησιακού καθεστώτος για τις εκτάσεις των πεδίων εξόρυξης λιγνίτη. Ωστόσο, η επιλογή των κατάλληλων χρήσεων γης στα πεδία εξόρυξης λιγνίτη είναι μια σύνθετη διαδικασία η οποία περιλαμβάνει την εναρμόνιση με υπερκείμενους σχεδιασμούς, την αποφυγή συγκρούσεων με χρήσεις γης σε όμορες περιοχές ή με κανονιστικές απαιτήσεις, και πρέπει να επικυρώνεται από τα επιστημονικά δεδομένα εξειδικευμένων μελετών.

Στο πλαίσιο αυτό, υπό την καθοδήγηση του Προέδρου της ΣΕΠ, σχεδιάστηκε η ακόλουθη σύνθετη σειρά ενεργειών, με κύρια συνιστώσα τον χωρικό σχεδιασμό:

Καταρχάς, συστάθηκε και συγκροτήθηκε η Ομάδα Διοίκησης Έργου Χωρικού Σχεδιασμού, ενώ ανατέθηκε στην Επιτροπή Νομικών Εμπειρογνομόνων η επεξεργασία όλων των αναγκαίων νομοθετικών ρυθμίσεων και ειδικών μέτρων, για την απλοποίηση και την επίσπευση των διαδικασιών. Παράλληλα, Ομάδα Συμβούλων ΣΔΑΜ με την υποστήριξη της ΔΕΗ ΑΕ, ανέλυσε πληθώρα στοιχείων που σχετίζονται με τις υφιστάμενες και τις θεσμοθετημένες χρήσεις γης (γεωλογικά, υδρολογικά, εδαφολογικά στοιχεία, εγκαταστάσεις

και υποδομές κ.λπ.) στα πεδία εξόρυξης λιγνίτη, καθώς και με το υφιστάμενο πλαίσιο χωρικής ανάπτυξης και τις δυνατότητες ενεργοποίησης ποικίλων μηχανισμών και εργαλείων σχεδιασμού.

Ακολούθως, κατοχυρώθηκε θεσμικά ο καθορισμός Ζωνών Απολιγνιτοποίησης (Ζ.ΑΠ.), εντός των οποίων θα δημιουργηθεί ένα χωρικό και κοινωνικοοικονομικό πλαίσιο ενδεδειγμένων παρεμβάσεων και ρυθμίσεων με μέτρα και δράσεις απαραίτητα/ες για την υλοποίηση του ΣΔΑΜ, καθώς και η χρήση των Ειδικών Πολεοδομικών Σχεδίων (ΕΠΣ), ως του πλέον κατάλληλου θεσμικού χωρικού εργαλείου ρυθμιστικού/πολεοδομικού σχεδιασμού για τη θεσμοθέτηση των νέων χρήσεων γης στα λιγνιτικά πεδία. Τα ΕΠΣ θα εκπονηθούν αρχικά στους πυρήνες των λιγνιτικών πεδίων στις τρεις Ζ.ΑΠ. και στη συνέχεια και σε άλλες περιοχές εντός των Ζ.ΑΠ., εκτός λιγνιτικών πεδίων, που προσφέρονται για την χωροθέτηση επενδύσεων.

Τον Δεκέμβριο 2020, ολοκληρώθηκε η μελέτη στρατηγικών κατευθύνσεων για την ανάπτυξη νέων γενικών χρήσεων γης στα πεδία εξόρυξης λιγνίτη (βιομηχανία, εφοδιαστική, αγροτική παραγωγή, αναψυχή, ΑΠΕ), στα οποία, με βάση την ισχύουσα νομοθεσία, λόγω του προηγούμενου χαρακτηρισμού τους ως «Ζωνών Εξόρυξης Λιγνίτη», δεν επιτρεπόταν η χωροθέτηση καμίας άλλης δραστηριότητας.

Ως προς τη διαδικασία έγκρισης των ΕΠΣ, θεσπίστηκαν ευέλικτες διαδικασίες για την έκδοση Απόφασης Σύμφωνης Γνώμης του ΚΕΣΥΠΟΘΑ (Κεντρικό Συμβούλιο Πολεοδομικών Θεμάτων και Αμφισβητήσεων), προκειμένου να εγκριθούν έγκαιρα τα σχετικά Προεδρικά Διατάγματα.

Τον Αύγουστο 2021, υπό την εποπτεία της αρμόδιας ΟΔΕ, ολοκληρώθηκαν ειδικές τεχνικές προδιαγραφές εκπόνησης των ΕΠΣ στις Ζ.ΑΠ. και, μετά από συνεργασία με τις υπηρεσίες του Υπουργείου Περιβάλλοντος & Ενέργειας και τον αρμόδιο υφυπουργό, εγκρίθηκαν και δημοσιεύθηκαν στο [ΦΕΚ Β 4044/2.9.2021](#).

Τέλος, τον Δεκέμβριο 2021, μετά από σχετικό αίτημα του Προέδρου της ΣΕΠ και σχετική εισήγηση της ΟΔΕ, το Υπουργείο Περιβάλλοντος & Ενέργειας δρομολόγησε την ανάθεση της επικαιροποίησης των Περιφερειακών Χωροταξικών Πλαισίων για την Δυτική Μακεδονία και την Πελοπόννησο, προκειμένου να ενσωματωθούν οι προβλέψεις του ΣΔΑΜ στο περιεχόμενο των μελετών αυτών καθώς και των Υπουργικών Αποφάσεων έγκρισής τους.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 7

ΕΝΕΡΓΟΠΟΙΗΣΗ ΕΠΕΝΔΥΤΙΚΟΥ ΕΝΔΙΑΦΕΡΟΝΤΟΣ _ ΥΠΟΣΤΗΡΙΞΗ ΕΠΕΝΔΥΤΩΝ _ ΕΠΕΝΔΥΤΙΚΑ ΚΙΝΗΤΡΑ _ ΚΙΝΗΤΟΠΟΙΗΣΗ ΕΥΡΥΤΕΡΩΝ ΔΗΜΟΣΙΩΝ ΚΑΙ ΙΔΙΩΤΙΚΩΝ ΕΠΕΝΔΥΣΕΩΝ

Ενεργοποίηση επενδυτικού ενδιαφέροντος

Από την πρώτη στιγμή που ανακοινώθηκε το χρονοδιάγραμμα απόσυρσης των λιγνιτικών μονάδων, διαπιστώθηκε σημαντικό επενδυτικό και επιχειρηματικό ενδιαφέρον από εγχώριους και αλλοδαπούς ιδιωτικούς φορείς. Για την ενεργοποίηση των φορέων αυτών, ο Πρόεδρος της ΣΕΠ συγκρότησε ήδη από τον Μάιο 2020 την Τεχνική Επιτροπή ΣΔΑΜ (ΤΕΣΔΑΜ) με συμβουλευτικό, τεχνικό και υποστηρικτικό ρόλο προς την ΣΕΠ, άνευ αμοιβής. Στο πλαίσιο Ανοικτής Πρόσκλησης, υποβλήθηκαν στην ΤΕΣΔΑΜ μη-δεσμευτικές επενδυτικές προτάσεις και αναπτυξιακά σχέδια. Η ΤΕΣΔΑΜ προέβη στην προκαταρκτική και εμπιστευτική αξιολόγηση (pre-screening) των προτάσεων και των σχεδίων που παρέλαβε, σύμφωνα με δημοσιευμένα κριτήρια και μεθοδολογία και μετά από ανάλυση των επιπτώσεών τους στην οικονομία, την απασχόληση, την ενέργεια και το περιβάλλον. Οι ωριμότερες από τις προτάσεις αυτές υπερβαίνουν σε ύψος επένδυσης τα 3,5 δισ. ευρώ, ποσό ενδεικτικό του μεγέθους του «οικοσυστήματος» επενδύσεων που αναμένεται να αναπτυχθεί. Από αυτές, ορισμένες ενδεικτικές επενδύσεις αναγνωρίστηκαν ως «εμβληματικές» και ενσωματώθηκαν στο ΣΔΑΜ και στο Πρόγραμμα Δίκαιης Αναπτυξιακής Μετάβασης.

Υποστήριξη επενδυτών

Ο Πρόεδρος της ΣΕΠ ανέδειξε εξ αρχής την αναγκαιότητα ύπαρξης αξιόπιστου μηχανισμού για την προσέλκυση, υποδοχή και υποστήριξη των επενδυτών, από τον αρχικό σχεδιασμό, έως και την ολοκλήρωση της επένδυσης. Για τον σκοπό αυτό, ενεργοποιήθηκε η Ελληνική Εταιρεία Επενδύσεων και Εξωτερικού Εμπορίου (Entreprise Greece).

Επενδυτικά Κίνητρα

Σημαντική προϋπόθεση για την προσέλκυση επενδύσεων στις περιοχές ΔΑΜ αποτελεί το ύψος (ένταση) των κρατικών ενισχύσεων που δύναται να χορηγηθούν για πρόσθετες επενδύσεις και οικονομικές δραστηριότητες. Στο πλαίσιο αυτό, έλαβαν χώρα οι ακόλουθες ενέργειες:

- Ολοκληρώθηκε η χαρτογράφηση των υφιστάμενων επενδυτικών πολιτικών, των κινήτρων και των πηγών χρηματοδότησης και αναλύθηκαν οι δυνατότητες αναμόρφωσης των εντάσεων ενίσχυσης καθώς και των προϋποθέσεων εφαρμογής τους.
- Προσδιορίστηκε και τεκμηριώθηκε το είδος και το εύρος των κινήτρων που κρίθηκαν αναγκαία για τη διαφοροποίηση του παραγωγικού προτύπου των λιγνιτικών περιοχών ΔΑΜ.
- Καταρτίστηκε μια ολοκληρωμένη δέσμη δεκαπέντε (15) εξατομικευμένων κινήτρων προσέλκυσης νέων επενδύσεων υψηλής προστιθέμενης αξίας και έντασης εργασίας, ταξινομημένων σε τρεις (3) ομάδες:
 - κίνητρα για την προσέλκυση νέων επιχειρήσεων,
 - κίνητρα για τη διατήρηση ήδη εγκατεστημένων στις περιοχές μετάβασης επιχειρήσεων και
 - κίνητρα για την υποστήριξη των επηρεαζόμενων φυσικών προσώπων στις περιοχές ΔΑΜ.

Προκειμένου τα επενδυτικά κίνητρα να ενισχυθούν και να θεσμοθετηθούν απρόσκοπτα και σε σύμπνοια με το κείμενο ευρωπαϊκό θεσμικό πλαίσιο, μετά από εισήγηση του Προέδρου της ΣΕΠ και σχετική απόφαση της Κυβερνητικής Επιτροπής, ξεκίνησαν άτυπες διαβουλεύσεις με τις αρμόδιες υπηρεσίες της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, με την υποστήριξη Ομάδας Διοίκησης Έργου (ΟΔΕ) Σχεδιασμού Καθεστώτων Ενίσχυσης που συγκροτήθηκε για τον σκοπό αυτόν και η οποία συμμετείχε ενεργά στη διαμόρφωση των θέσεων της χώρας, κατά τη διαβούλευση που διενήργησε η Ευρωπαϊκή Επιτροπή για τις κρατικές ενισχύσεις της περιόδου 2022-2027 (Κατευθυντήριες Γραμμές). Το νέο πλαίσιο συμπεριέλαβε ειδική διάταξη με την οποία επιτράπηκε στα κράτη-μέλη η δυνατότητα χορήγησης πρόσθετων κρατικών ενισχύσεων, αυξημένων κατά 10 ποσοστιαίες μονάδες, στα εδάφη όλων των περιοχών εφαρμογής ενός ΕΣΔΙΜ, συμπεριλαμβανομένων και των νησιών. Τονίζεται ότι η ισχύς του νέου πλαισίου είναι καθολική και τα αυξημένα κίνητρα ισχύουν για κάθε πηγή χορήγησης κρατικών ενισχύσεων στις περιοχές ΔΑΜ (Προγράμματα ΕΣΠΑ 2021-2027, ΠΔΕ-Αναπτυξιακός νόμος, κ.λπ.) και όχι μόνον για τις επενδύσεις που στηρίζονται από το ΤΔΜ.

Ρήτρα Δίκαιης Μετάβασης

Με δεδομένο ότι με τη ΔΑΜ συσχετίζεται το σύνολο σχεδόν των δημόσιων πολιτικών, ο Πρόεδρος της ΣΕΠ εισηγήθηκε και η Κυβερνητική Επιτροπή ενέκρινε (3^η συνεδρίαση,

15.5.2020] την ενσωμάτωση «Ρήτρας ΔΑΜ» στον σχεδιασμό και στην εφαρμογή των πολιτικών αυτών. Η «Ρήτρα» έχει ήδη ενσωματωθεί σε νομοθετικές και άλλες πρωτοβουλίες του Υπουργείου Περιβάλλοντος και Ενέργειας, όπως: το Πρόγραμμα «Εξοικονομώ-Αυτονομώ» με προσαύξηση του βασικού ποσοστού επιχορήγησης κατά 10% στις λιγνιτικές περιοχές, τον νόμο για την ηλεκτροκίνηση με ενισχυμένους συντελεστές κινήτρων στις λιγνιτικές περιοχές, στις διαδικασίες επιτάχυνσης έργων ΑΠΕ κ.ά. Αντίστοιχα, καταβλήθηκε προσπάθεια για την ενσωμάτωση της «Ρήτρας» στις δράσεις του Υπουργείου Αγροτικής Ανάπτυξης & Τροφίμων, με στόχο την ενθάρρυνση επενδύσεων και την εφαρμογή πρακτικών αγροτικής ανάπτυξης στις περιοχές μετάβασης.

Κινητοποίηση ευρύτερων δημόσιων και ιδιωτικών επενδύσεων

Ο σχεδιασμός της ΔΑΜ λειτούργησε ως επιταχυντής για την ολοκλήρωση διαδικασιών και τη λήψη αποφάσεων για την προώθηση σειράς δημοσίων έργων και ιδιωτικών επενδύσεων αναγκαίων για την επίτευξη των αναπτυξιακών αξόνων του ΣΔΑΜ.

Επέκταση του Εθνικού Συστήματος Φυσικού Αερίου (ΕΣΦΑ) προς την Δυτική Μακεδονία (επενδύσεις 110,0 εκ. Ευρώ)

Οι κάτοικοι πολλών περιοχών της Δυτικής Μακεδονίας αλλά και οι επιχειρήσεις της περιοχής μπορούν πλέον να επωφεληθούν από το επενδυτικό σχέδιο του ΕΣΦΑ, το οποίο, χωρίς την αύξηση των εκτιμώμενων καταναλώσεων από τις προγραμματιζόμενες επενδύσεις ΔΑΜ, θα σταματούσε εκτός Δυτικής Μακεδονίας.

Νέες «πράσινες» ενεργειακές επενδύσεις εκτός ΑΠΕ

Η ΡΑΕ έχει ήδη χορηγήσει άδεια σε δύο σταθμούς αποθήκευσης ενέργειας μεγάλης κλίμακας, δυναμικότητας 250MW και 1.000 MW, στην ευρύτερη περιοχή Πτολεμαΐδας και στην ευρύτερη περιοχή Μεγαλόπολης. Τους επόμενους μήνες αναμένεται η χορήγηση αδειών λειτουργίας υβριδικών σταθμών, ως κατανεμόμενες μονάδες παραγωγής (αποθήκευση και ΑΠΕ) στις Ζ.ΑΠ., ισχύος περίπου 500 MW.

Επενδύσεις για νέες οδικές και σιδηροδρομικές διασυνδέσεις

Το Ταμείο Ανάκαμψης διέθεσε 442 εκατ. Ευρώ για την ολοκλήρωση του αυτοκινητοδρόμου Ε65 συνολικού μήκους 180 χλμ. ο οποίος θα συνδέσει τον ΠΑΘΕ στο ύψος της Λαμίας με την Εγνατία Οδό, μέσω Δομοκού, Καρδίτσας, Τρικάλων, Κηπουρειού Γρεβενών (κατασκευή βόρειου τμήματος μήκους 70,5 χλμ από Τρίκαλα έως Κηπουρείο). Ο κάθετος άξονας Κοζάνη-Φλώρινα-Νίκη (άξονας 50) έχει μήκος 78,5χλμ. περίπου και προβλέπεται να συνδέει την Εγνατία Οδό (θέση του Α/Κ Κοζάνης) με τον Συνοριακό σταθμό Νίκης. Τέλος, προετοιμάζεται η ένταξη της Δυτικής Μακεδονίας στον χάρτη σιδηροδρομικών διασυνδέσεων της χώρας (η βέλτιστη διαδρομή βρίσκεται υπό μελέτη).

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 8

ΕΜΒΛΗΜΑΤΙΚΑ ΕΡΓΑ ΚΑΙ ΠΡΩΤΟΒΟΥΛΙΕΣ

Έργα Ψηφιακού Μετασχηματισμού

Στο πλαίσιο των εργασιών της ΟΔΕ Ψηφιακού Μετασχηματισμού, διαμορφώθηκαν τα ακόλουθα τέσσερα (4) έργα προϋπολογισμού 765.080 Ευρώ ως υπόβαθρο για την υλοποίηση του ΣΔΑΜ και τον σχεδιασμό λοιπών παρεμβάσεων: (1) Πλατφόρμα Γεωχωρικής Διαχείρισης και Προβολής Δημόσιων και Ιδιωτικών Υποδομών και Εκμεταλλεύσεων των περιοχών ΔΑΜ, για αναπτυξιακούς και επενδυτικούς σκοπούς, (2) Ανοιχτός Μηχανισμός παρακολούθησης περιβάλλοντος και αγροτικών εκμεταλλεύσεων, (3) Σύστημα Παρακολούθησης της Αναπτυξιακής Πορείας των περιοχών παρέμβασης ΔΑΜ – Παρατηρητήριο Δίκαιης Αναπτυξιακής Μετάβασης και (4) Πλατφόρμα επαγγελματικής κοινωνικής δικτύωσης και διασύνδεσης εργαζομένων, φορέων κατάρτισης, οργανισμών δημοσίου και επιχειρήσεων. Για την υλοποίηση των έργων αυτών το Πράσινο Ταμείο ενέκρινε χρηματοδότηση, ενώ η ΣΕΠ ενέκρινε τη σύναψη Προγραμματικής Συμφωνίας (ΠΣ) με το Υπουργείο Ψηφιακής Διακυβέρνησης και την Κοινωνία της Πληροφορίας Α.Ε..

Πλατφόρμα αναβάθμισης δεξιοτήτων και ένταξης στην αγορά εργασίας

Έχοντας υπόψη τη Στρατηγική Ψηφιακού Μετασχηματισμού ΔΑΜ, σχεδιάστηκαν δυο έργα σύζευξης της προσφοράς με τη ζήτηση εργασίας στις περιοχές ΔΑΜ: ένα πιλοτικό έργο, με αντικείμενο την ανάλυση δεξιοτήτων πληθυσμού-στόχου και τον προσδιορισμό των εκπαιδευτικών αναγκών για την κάλυψη των κενών, και μια e-πλατφόρμα επαγγελματικής κοινωνικής δικτύωσης και διασύνδεσης εργαζομένων, φορέων κατάρτισης, οργανισμών και επιχειρήσεων Δημοσίου (βλ. ανωτέρω).

Παρατηρητήριο Δίκαιης Αναπτυξιακής Μετάβασης

Στόχος του Παρατηρητηρίου ΔΑΜ είναι η εξειδικευμένη, συστηματική και ολοκληρωμένη παρακολούθηση και αξιολόγηση της επίδρασης του ΣΔΑΜ στις περιοχές μετάβασης, ανεξαρτήτως πηγής χρηματοδότησης, λαμβάνοντας υπόψη σχετική ελληνική εμπειρία εμπληματικών παρεμβάσεων, καθώς και αναλύσεις της Παγκόσμιας Τράπεζας. Η πρόταση απολαμβάνει της ισχυρής στήριξης τόσο των τοπικών κοινωνιών, όσο και των υπηρεσιών της Ευρωπαϊκής Επιτροπής.

Εμβληματικά έργα για τον παραγωγικό μετασχηματισμό των περιοχών ΔΑΜ

Ζώνη Καινοτομίας Δυτικής Μακεδονίας

Η Ζώνη Καινοτομίας, η οποία θα δημιουργηθεί ως Εταιρεία Διαχείρισης και Ανάπτυξης αλλά και ως Περιοχή με ειδικό καθεστώς, κατά τα πρότυπα Ζωνών στο εξωτερικό και στην Ελλάδα, θα αναδείξει τον πρωταγωνιστικό και καταλυτικό ρόλο του Πανεπιστημίου Δυτικής Μακεδονίας στη διαδικασία μετάβασης. Στο πλαίσιο του Ειδικού Μεταβατικού Προγράμματος, με χρηματοδότηση του Πράσινου Ταμείου ολοκληρώθηκε η μελέτη σκοπιμότητας, οργάνωσης και θεσμοθέτησης της Ζώνης. Ο 1ος θύλακας της Ζώνης θα υλοποιηθεί σε συνεργασία του Πανεπιστημίου και του Εθνικού Κέντρου Έρευνας και Τεχνολογικής Ανάπτυξης (ΕΚΕΤΑ), εστιάζοντας στις τεχνολογίες αιχμής πράσινου και ψηφιακού μετασχηματισμού και θα περιλαμβάνει υποδομές ανάπτυξης καινοτομίας, συστέγασης επιχειρηματικών δραστηριοτήτων, θερμοκοιτίδα και κόμβο νεοφυούς επιχειρηματικότητας με συναφείς παρεμβάσεις, αποσκοπώντας στην προσέλκυση επενδυτικού/επιχειρηματικού ενδιαφέροντος.

Κόμβος Καινοτομίας Πράσινου Υδρογόνου

Ο Κόμβος Καινοτομίας Πράσινου Υδρογόνου αποτελεί τον 2ο θύλακα της Ζώνης Καινοτομίας με φορέα υλοποίησης το Ινστιτούτο Χημικών Διεργασιών & Ενεργειακών Πόρων (ΙΔΕΠ). Το έργο αποσκοπεί αφενός στην προώθηση της έρευνας σε τεχνολογίες πράσινου υδρογόνου (παραγωγή, αποθήκευση, διανομή) μέσα από τη δημιουργία εγκαταστάσεων πιλοτικής εφαρμογής και δοκιμών ερευνητικών αποτελεσμάτων και αφετέρου, στην επίτευξη επιχειρηματικών συνεργασιών για την αξιοποίηση εφαρμογών υδρογόνου, συμβάλλοντας στην ανάπτυξη της τοπικής οικονομίας και στην πράσινη ενεργειακή μετάβαση.

Πράσινο Κέντρο Δεδομένων και Υπερυπολογιστή Δυτικής Μακεδονίας

Το Πράσινο Κέντρο Δεδομένων και Υπερυπολογιστή Δυτικής Μακεδονίας σχεδιάζεται από το Εθνικό Δίκτυο Υποδομών Τεχνολογίας και Έρευνας, ΕΔΥΤΕ ΑΕ, ως μέρος του δικτύου κέντρων δεδομένων R&E cloud (Κυβερνητικό Νέφος Τομέα Έρευνας και Εκπαίδευσης, άρθρο 87 - Ν. 4727/2020 για την ψηφιακή διακυβέρνηση). Το έργο προβλέπει την εγκατάσταση πληροφοριακών συστημάτων μεγάλης ισχύος που θα τροφοδοτεί φωτοβολταϊκός σταθμός ισχύος άνω των 3 MW.

Κόμβος Βιοοικονομίας 360°

Ο Κόμβος Βιοοικονομίας 360° στην ευρύτερη περιοχή της Μεγαλόπολης, με φορέα το Πανεπιστήμιο Πελοποννήσου σε συνεργασία με επιμελητήρια, αποσκοπεί στον παραγωγικό μετασχηματισμό της επιχειρηματικής δραστηριότητας στο πλήρες φάσμα της βιοοικονομίας (αγροδιατροφή, κυκλική και ψηφιακή οικονομία), αξιοποιώντας ερευνητικά αποτελέσματα, με σκοπό την παραγωγή ανανεώσιμων βιολογικών υλών - υπολειμμάτων και τη μετατροπή τους σε προϊόντα προστιθέμενης αξίας.

Μεσογειακό Κέντρο Επιχειρηματικότητας και Πολιτισμού Πελοποννήσου

Η ΔΕΘ-Helexpro, σε συνεργασία με τον Πρόεδρο της ΣΕΠ και την Περιφερειακή Αρχή, προωθεί στη Μεγαλόπολη τον σχεδιασμό του «Μεσογειακού Κέντρου Επιχειρηματικότητας και Πολιτισμού Πελοποννήσου» (ΜΕΚΕΠΠ). Το Κέντρο, την υλοποίηση και τη λειτουργία του οποίου θα αναλάβει η ΔΕΘ-Helexpro, θα φιλοξενεί επιχειρηματικές συναντήσεις και συνέδρια, εμπορικές εκθέσεις, ποικίλα πολιτισμικά γεγονότα με πολλαπλασιαστικά οφέλη για την ευρύτερη περιοχή. Η σχετική μελέτη σκοπιμότητας υλοποιείται με χρηματοδότηση του Πράσινου Ταμείου.

Επιχειρηματικό Πάρκο Μεταποίησης Ορυκτών Πρώτων Υλών (ΟΠΥ)

Η δυναμική που παρουσιάζει τελευταία ο ελληνικός εξορυκτικός κλάδος, σε συνδυασμό με το ευνοϊκό επενδυτικό περιβάλλον και το πλούσιο σε ορυκτές πρώτες ύλες υπόδαφος της Δυτικής Μακεδονίας και των όμορων Περιφερειών, αποτέλεσε το έναυσμα για να ανατεθεί σε ΟΔΕ η διερεύνηση της δυνατότητας δευτερογενούς επεξεργασίας τους από νέες καθετοποιημένες μονάδες. Οι μονάδες αυτές είναι δυνατό να εγκατασταθούν εντός των πεδίων εξόρυξης λιγνίτη, σε χώρους οι οποίοι προορίζονται για αποκατάσταση και αλλαγή χρήσης, δημιουργώντας πολλές νέες θέσεις εργασίας και, ταυτόχρονα, την ανάπτυξη παράπλευρων οικονομικών δραστηριοτήτων. Η σχετική έκθεση που εκπονήθηκε από την ΟΔΕ θα παρουσιαστεί σε ημερίδα που θα διενεργηθεί στην Κοζάνη.

Διεθνές κέντρο πολιτισμού - Μουσείο βιομηχανικής κληρονομιάς

Ο Πρόεδρος της ΣΕΠ, εκτιμώντας ότι ο πολιτισμός βρίσκεται στον πυρήνα της ΔΑΜ, πρότεινε τη μετατροπή ενός ατμοηλεκτρικού σταθμού σε Μουσείο βιομηχανικής κληρονομιάς. Το πολυμορφικό αυτό έργο θα λειτουργεί με σύγχρονα μουσείο-διδακτικά και δι-αδραστικά μέσα, χωρίς να εστιάζει μόνον στο λιγνιτικό παρελθόν, αλλά και στην ίδια τη διαδικασία μετάβασης. Το κέντρο, εκτός από εκδηλώσεις, όπως συνέδρια και εκθέσεις, π.χ. βιομηχανικής αρχαιολογίας, ενεργειακών τεχνολογιών κ.ά., θα φιλοξενεί φεστιβάλ τεχνών, θα στεγάζει εργαστήρια τεχνολογιών, αρχεία και βιβλιοθήκες, ένα ξενοδοχείο στο πρότυπο του Silo Karpe Town αλλά και πολυκατάστημα με χρηστικά βιομηχανικά και τεχνολογικά προϊόντα. Η συγκεκριμένη πρόταση παρουσιάστηκε σε αρθρογραφία του Προέδρου και δεν έχει αποτελέσει αντικείμενο επεξεργασίας στη ΣΕΠ, ωστόσο ο εμβληματικός της χαρακτήρας δικαιολογεί την αποτύπωσή της στον παρόντα απολογισμό.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 9

ΡΥΘΜΙΣΕΙΣ ΘΕΣΜΙΚΟΥ ΚΑΙ ΝΟΜΟΘΕΤΙΚΟΥ ΧΑΡΑΚΤΗΡΑ

Μετά από σχετική πρόταση του Προέδρου της ΣΕΠ, ψηφίστηκε το άρθρο 104 του ν. 4685/2020 σε εφαρμογή του οποίου συστάθηκε Τεχνική Γραμματεία ΔΑΜ, με σκοπό την τεχνοκρατική υποστήριξη της ΣΕΠ για το συνολικό εύρος των σύνθετων ζητημάτων κατάρτισης και υλοποίησης του ΣΔΑΜ (παρ. 5), ενώ ο Πρόεδρος εξουσιοδοτήθηκε να συστήνει και να συγκροτεί μη αμειβόμενες Ομάδες Εργασίας και Επιτροπές (παρ. 4). Ακολούθως, μετά από συνεργασία της Τεχνικής Γραμματείας με το Πράσινο Ταμείο, καταρτίστηκε και ψηφίστηκε το άρθρο 54 του ν. 4710/2020. Με τη ρύθμιση αυτή, κατέστη δυνατή η εκχώρηση σε Ενδιάμεσο Φορέα (ΕΦΕΠΑΕ) καθηκόντων διαχείρισης προγραμμάτων περιβαλλοντικού χαρακτήρα που εμπίπτουν στους σκοπούς του Πράσινου Ταμείου, κατόπιν απόφασης του Υπουργού Περιβάλλοντος & Ενέργειας την οποία εισηγείται το Πράσινο Ταμείο.

Επιτροπή Νομικών Εμπειρογνομόνων ΣΔΑΜ (ΕΝΕΣΔΑΜ)

Ο Πρόεδρος της ΣΕΠ, με γνώμονα την ανάγκη εξασφάλισης αποτελεσματικού πολιτικού και κοινωνικού ελέγχου του σχεδιασμού και έχοντας υπόψη την κρισιμότητα και την πολυπλοκότητα του αντικειμένου, αξιοποιώντας τις διατάξεις του άρθρου 104 του ν. 4685/2020, συγκρότησε την ΕΝΕΣΔΑΜ, η οποία, με την υποστήριξη της ΔΕΗ ΑΕ, στελεχώθηκε από 14 διακεκριμένους νομικούς επιστήμονες εγνωσμένου κύρους, εκτενούς εμπειρίας και μεγάλης εξειδίκευσης.

Μέχρι σήμερα, η ΕΝΕΣΔΑΜ έχει επεξεργασθεί και εισηγηθεί τις ακόλουθες ρυθμίσεις:

- α** / Τον ορισμό των Ζωνών Απολιγνιτοποίησης (Ζ.ΑΠ) και των Πυρήνων τους με την παρ. 1, άρθρ. 155, ν. 4759/2020.
- β** / Την παροχή εξουσιοδότησης για την σύνταξη της προγραμματικής σύμβασης για την εκπόνηση μελετών ΕΠΣ της παρ. 3, άρθρ. 155, ν. 4759/2020 και της προγραμματικής σύμβασης για την αναβάθμιση των ΖΑΠ παρ. 4 του ίδιου άρθρου.
- γ** / Την fast track υλοποίηση έργων Α.Π.Ε. και Σ.Η.Θ.Υ.Α. εντός των Πυρήνων Ζ.ΑΠ με το άρθρ. 156, ν. 4759/2020.
- δ** / Την κατάργηση του άρθρ. 15, ν. 4273/2014 με την παρ. 1, άρθρ. 168, ν. 4759/2020.
- ε** / Την διεύρυνση της Κυβερνητικής & Συντονιστικής Επιτροπής ΔΑΜ με την ΠΥΣ 49/2020 για την προσθήκη των νησιών Βορείου, Νοτίου Αιγαίου και Κρήτης.
- στ** / Την σύνταξη της προγραμματικής σύμβασης για την εκπόνηση μελετών ΕΠΣ της παρ. 3 άρθρ. 155 ν. 4759/2020, το κείμενο της οποίας εγκρίθηκε με την υπ' αριθμ. 101/02.08.2021 Απόφασή του από το ΔΣ της ΔΕΗ ΑΕ.
- η** / Την επεξεργασία της προγραμματικής σύμβασης της παρ. 4, άρθρ. 155, ν. 4759/2020 μεταξύ του Ελληνικού Δημοσίου (Υπουργείο Ανάπτυξης και Επενδύσεων και εταιρεία ΜΕΤΑΒΑΣΗ Α.Ε.) και της ΔΕΗ Α.Ε., με στόχο την άμεση περιβαλλοντική αποκατάσταση και το μετασχηματισμό του παραγωγικού μοντέλου στις περιοχές της Περιφέρειας Δυτικής Μακεδονίας και του Δήμου Μεγαλόπολης, προς μία κλιματικά ουδέτερη και κυκλική οικονομία με νέες και καλύτερες θέσεις εργασίας για τις τοπικές κοινωνίες (σημ.: η προγραμματική σύμβαση [κυρώθηκε](#) από τη Βουλή στις 15.07.2022).

Επιπλέον το έργο της ΕΝΕΣΔΑΜ αποτέλεσε τη βάση αναφοράς για την κατάρτιση του Νόμου ΔΑΜ (ν.4872/2021), που ψηφίστηκε στις 10.12.2021, καθώς και για τη διαμόρφωση του περιεχομένου των δύο Προγραμματικών Συμβάσεων του ελληνικού δημοσίου με τη ΔΕΗ ΑΕ (αφενός για τα ΕΠΣ στους πυρήνες των Ζωνών Απολιγνιτοποίησης και αφετέρου για τη διαδικασία μεταβίβασης μέρους των εκτάσεων των πεδίων εξόρυξης λιγνίτη στην κυριότητα της "Μετάβαση ΑΕ").

Νόμος 4872/10.12.2021 «Δίκαιη Αναπτυξιακή Μετάβαση, ρύθμιση ειδικότερων ζητημάτων απολιγνιτοποίησης και άλλες επείγουσες διατάξεις»

Μετά από μακρά επεξεργασία στην Επιτροπή Νομικών Εμπειρογνομόνων, καταρτίστηκε σε οριστική μορφή από το Υπουργείο Ανάπτυξης & Επενδύσεων και ψηφίστηκε ο νόμος 4872/2021, ο οποίος συγκροτεί το σύστημα διακυβέρνησης της Δίκαιης Αναπτυξιακής Μετάβασης. Κεντρικό ρόλο διαδραματίζουν δύο νέα θεσμικά όργανα: η Ειδική Υπηρεσία Δίκαιης Αναπτυξιακής Μετάβασης και η Εταιρεία Ειδικού Σκοπού, ως ΝΠΙΔ δημοσίου συμφέροντος, με την επωνυμία "Ελληνική Εταιρεία ΔΑΜ" ("Μετάβαση ΑΕ"), η αναγκαιότητα της οποίας αναγνωρίστηκε από την έναρξη του σχεδιασμού της ΔΑΜ και συζητήθη-

κε επανειλημμένα στη ΣΕΠ. Οι δομές αυτές θα επιφορτιστούν με την ευθύνη αφενός της χρηστής διαχείρισης των ευρωπαϊκών και εθνικών πόρων που έχουν εξασφαλισθεί για τις περιοχές μετάβασης (ΕΥ ΔΑΜ), και αφετέρου με την υλοποίηση των αναγκαίων για τη μετάβαση δημοσίων επενδύσεων, καθώς και με την υποστήριξη των ιδιωτών που θα επενδύσουν στις περιοχές αυτές, αξιοποιώντας τα ισχυρά επενδυτικά κίνητρα που επίσης εξασφαλίστηκαν ("Μετάβαση ΑΕ").

Περαιτέρω, ο νόμος περιλαμβάνει ρυθμίσεις, οι οποίες σχετίζονται άμεσα και διευκολύνουν την υλοποίηση του ΣΔΑΜ, όπως ρυθμίσεις και τροποποιήσεις σε κρίσιμες παραμέτρους, που επηρεάζουν άμεσα τον προγραμματισμό και την υλοποίηση των προβλεπόμενων από το ΣΔΑΜ έργων και δράσεων στις περιοχές μετάβασης (π.χ. πλαίσιο χαρακτηρισμού έργων ΔΑΜ, διευκόλυνση της αδειοδότησης έργων ΑΠΕ & ΣΗΘΥΑ εντός των Πυρήνων των Ζωνών Απολιγνιτοποίησης, θέσπιση ειδικών ρυθμίσεων που αφορούν στη λειτουργία της μεταλλευτικής δραστηριότητας και στην πολεοδομική νομοθεσία, διαδικασία απόσχισης των Κλάδων Μεταλιγνιτικής Αξιοποίησης Πυρήνων ΖΑ.Π της Δ.Ε.Η. Α.Ε., κ.ο.κ.).

Νόμος 4864/02.12.2021 «Στρατηγικές επενδύσεις και βελτίωση του επενδυτικού περιβάλλοντος μέσω της επιτάχυνσης διαδικασιών στις ιδιωτικές και στρατηγικές επενδύσεις, δημιουργία πλαισίου για τις εταιρείες τεχνοβλαστούς και άλλες επείγουσες διατάξεις για την ανάπτυξη»

Μετά από εισήγηση της ΣΕΠ, στον νόμο 4864/2021 περιλήφθηκαν οι ακόλουθες ευνοϊκές διατάξεις για την προσέλκυση επενδύσεων ειδικά στις περιοχές ΔΑΜ:

- Ένταξη στις κατηγορίες Στρατηγικών Επενδύσεων έργων ΔΑΜ με προϋπολογισμό επένδυσης κατά 25% χαμηλότερο από αυτόν που προσδιορίζεται σε κάθε κατηγορία Στρατηγικών Επενδύσεων. Τα έργα θα τυγχάνουν των ευνοϊκών διατάξεων περί έγκρισης περιβαλλοντικών όρων και πολεοδομικών ρυθμίσεων και για την παροχή των κινήτρων που παρέχονται σε Στρατηγικές Επενδύσεις (κίνητρα *χωροθέτησης* στο πλαίσιο Ειδικών Σχεδίων Χωρικής Ανάπτυξης Στρατηγικών Επενδύσεων (Ε.Σ.Χ.Α.Σ.Ε.), *φορολογικά κίνητρα*, κίνητρα *ταχείας αδειοδότησης* και κίνητρα *ενίσχυσης δαπανών*).
- Εφαρμογή του κινήτρου ταχείας αδειοδότησης των Στρατηγικών Επενδύσεων σε έργα, επενδύσεις και αναπτυξιακά σχέδια, τα οποία χαρακτηρίστηκαν ως Έργα ΔΑΜ και υλοποιούνται: εντός των πυρήνων Ζ.Α.Π. της παρ. 1 του άρθρου 155 του ν. 4759/2020 (Α' 245) και εκτός των ως άνω πυρήνων Ζωνών Απολιγνιτοποίησης (Ζ.Α.Π.), αλλά εντός των περιοχών οι οποίες καλύπτουν τα ΕΣΔΙΜ και έχουν προϋπολογισμό άνω των πέντε εκατομμυρίων (5.000.000) Ευρώ

- Παροχή σε φορείς επενδύσεων που χαρακτηρίστηκαν ως Έργα ΔΑΜ της δυνατότητας να μισθώνουν δημοσία ακίνητα που ανήκουν στην εταιρεία "Μετάβαση ΑΕ" ή ακίνητα Οργανισμών Τοπικής Αυτοδιοίκησης (Ο.Τ.Α.), προκειμένου να υλοποιήσουν σε αυτά το επενδυτικό τους σχέδιο.

Νόμος 4887/2022 «Αναπτυξιακός Νόμος – Ελλάδα Ισχυρή Ανάπτυξη»

Όπως προαναφέρθηκε, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή συμπεριέλαβε στις Κατευθυντήριες Γραμμές για τις κρατικές ενισχύσεις περιφερειακού χαρακτήρα (Απρίλιος 2021) ειδική διάταξη με την οποία παρέχεται η δυνατότητα εφαρμογής αυξημένων ποσοστών ενίσχυσης κατά 10 ποσοστιαίες μονάδες, για περιφερειακού χαρακτήρα επενδύσεις σε εδάφη που προσδιορίζονται για στήριξη από το ΤΔΜ, ανεξάρτητα από την πηγή χρηματοδότησής τους. Ο Κανονισμός για το ΤΔΜ που θεσπίστηκε στη συνέχεια (Ιούνιος 2021), οριστικοποίησε τη σύνδεση εφαρμογής των αυξημένων εντάσεων ενίσχυσης στα επηρεαζόμενα εδάφη, όπως αυτά περιγράφονται τεκμηριωμένα στα Εδαφικά Σχέδια Δίκαιης Μετάβασης (ΕΣΔΙΜ).

Στο πλαίσιο αυτό, η Τεχνική Γραμματεία, αξιοποιώντας τις σχετικές επεξεργασίες και αναλύσεις που έγιναν για τις ανάγκες κατάρτισης του ΣΔΑΜ, με την υποστήριξη εξειδικευμένου συμβούλου, υπό τον συντονισμό του Προέδρου της ΣΕΠ, κατάρτισε ένα διακριτό καθεστώς ενίσχυσης επενδύσεων ΔΑΜ στις περιοχές αναφοράς των Εδαφικών Σχεδίων Δίκαιης Αναπτυξιακής Μετάβασης. Το Ειδικό Καθεστώς ΔΑΜ καταρτίστηκε σε οριστική μορφή από το Υπουργείο Ανάπτυξης & Επενδύσεων και εντάχθηκε στον αναπτυξιακό νόμο. Τα κυριότερα και ευνοϊκά για την προσέλκυση επιχειρήσεων χαρακτηριστικά του είναι: η παροχή των μέγιστων εντάσεων ενίσχυσης, όπως προσδιορίστηκαν στο νέο Χάρτη Περιφερειακών Ενισχύσεων (2022-2027) για τις περιοχές ΔΑΜ, η ενίσχυση όλων των μεγεθών επιχειρήσεων, η παροχή συνδυασμού κινήτρων, στο πλαίσιο των Ευρωπαϊκών Κανονισμών (Γενικός Απαλλακτικός Κανονισμός, Κατευθυντήριες Γραμμές για κρατικές ενισχύσεις περιφερειακού χαρακτήρα), και η προκήρυξη του Ειδικού Καθεστώτος σε ετήσιους κύκλους. Σημειώνεται ότι το Ειδικό Καθεστώς αφορά σε επιλέξιμες επενδύσεις, σύμφωνα με τον Κανονισμό για το ΤΔΜ. Τα ευνοϊκά κίνητρα δύναται να χορηγούνται και σε επενδύσεις που υπάγονται στα λοιπά καθεστώτα του Αναπτυξιακού Νόμου, οι οποίες υλοποιούνται στις περιοχές εφαρμογής των ΕΣΔΙΜ και συμβάλλουν ουσιαστικά στους στόχους Δίκαιης Αναπτυξιακής Μετάβασης, σύμφωνα με το πλαίσιο χαρακτηρισμού έργων ΔΑΜ του ν.4872/2021.

Οργάνωση ΕΛ.Ε.Δ.Α.Μ. ("Μετάβαση ΑΕ".)

Από την αρχή του σχεδιασμού της ΔΑΜ, αναγνωρίστηκε και συζητήθηκε εκτενώς στη ΣΕΠ η ανάγκη ενός ειδικευμένου φορέα ο οποίος θα λειτουργεί ως βασικός δικαιούχος για έργα ΔΑΜ. Για τον σκοπό αυτόν, συμφωνήθηκε η δημιουργία θυγατρικής από την "Εγνατία Οδός ΑΕ". Ακολούθως, μετά από σχετική εξουσιοδότηση, ο Πρόεδρος της ΣΕΠ υπέβαλε αίτημα παροχής τεχνικής υποστήριξης προς την Ελληνική Εταιρία Συμμετοχών και Περιουσίας (ΕΕΣΥΠ), με αντικείμενο την οργάνωση και την ομαλή έναρξη λειτουργίας του νέου φορέα. Το αίτημα έγινε αποδεκτό και η ΕΕΣΥΠ προέβη στη διενέργεια διαγωνιστικής διαδικασίας επιλογής αναδόχου. Στη συνέχεια, αποφασίστηκε ότι τις λειτουργίες βασικού δικαιούχου θα αναλάβει η "Μετάβαση ΑΕ" επικουρούμενη από φορείς, όπως η "Εγνατία Οδός ΑΕ", με τους οποίους θα συνάπτει Προγραμματικές Συμβάσεις. Υπό το δεδομένο αυτό και, μετά την προσαρμογή της σχετικής σύμβασης που η ΕΕΣΥΠ υπέγραψε με τον Ανάδοχο στις 27.09.2021, ολοκληρώθηκαν ή/και εκτελούνται τα ακόλουθα τρία (3) πακέτα ενεργειών: σχεδιασμός και οργάνωση του σχήματος διακυβέρνησης και της διοικητικής δομής της εταιρείας (πρότυπο διακυβέρνησης, οργανωτικός σχεδιασμός, προσδιορισμός αναγκών στελέχωσης), λειτουργικός σχεδιασμός της εταιρείας (διαδικασίες, συστήματα, επικοινωνία, διαχείριση έργου / γραφείο PMO) και, τέλος, παροχή τεχνικής υποστήριξης κατά την έναρξη λειτουργίας της εταιρείας [προσδιορισμός των αναγκαίων ενεργειών (πλάνο), οργάνωση και υλοποίηση εκπαιδευτικών σεμιναρίων (training-onboarding programmes)].

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ

1. [Μελέτη](#)¹ αναφορικά με την οικονομική δραστηριότητα, τις κοινωνικές συνθήκες και τα ενεργειακά χαρακτηριστικά των ελληνικών περιοχών μετάβασης², η οποία μεταφράστηκε και στην [αγγλική](#) γλώσσα (Ινστιτούτο Ενέργειας Νοτιοανατολικής Ευρώπης).
2. [Μελέτη](#) των προκλήσεων που αντιμετωπίζουν οι περιοχές μετάβασης, των αναπτυξιακών αναγκών και των προοπτικών τους, καθώς και των αναγκαίων αντισταθμιστικών δράσεων για την αντιμετώπιση των επιπτώσεων της απεξάρτησής τους από τον άνθρακα (Ινστιτούτο Οικονομικών και Βιομηχανικών Ερευνών).
3. [Στρατηγική Ψηφιακού Μετασχηματισμού](#) για τη Δίκαιη Αναπτυξιακή Μετάβαση (ανάλυση των προκλήσεων ψηφιακού μετασχηματισμού σε συμμόρφωση με την Στρατηγική Έξυπνης Εξειδίκευσης στις περιοχές μετάβασης και τη Βίβλο Ψηφιακού Μετασχηματισμού, διαμόρφωση στόχων και προσδιορισμός δεικτών).
4. Στρατηγική Έρευνας & Καινοτομίας για τη Δίκαιη Αναπτυξιακή Μετάβαση., με σκοπό τον προσδιορισμό και την ανάλυση των προκλήσεων για τις περιοχές μετάβασης, σε αρμονία με τις κατευθύνσεις της Εθνικής Στρατηγικής Έρευνας Τεχνολογικής Ανάπτυξης & Καινοτομίας (ΕΣΕ-ΤΑΚ): ήτοι: Πράσινη (Green), ψηφιακή (Digital), χωρίς αποκλεισμούς (Inclusive).
5. "Advisory Services in Relation to the Carbon Regions in Transition". Το έργο ανατέθηκε κατόπιν [διαγωνισμού](#) που διενεργήθηκε στις 26.03.2020, σε κοινοπραξία των διεθνών συμβουλευτικών εταιριών (Boston Consulting Group και Grant Thornton με τη συμμετοχή ομάδας καθηγητών του Ε.Μ.Π.). Στο πλαίσιο αυτό, υπό την καθοδήγηση της ΣΕΠ, ολοκληρώθηκαν [επεξεργασίες](#) για την κατάρτιση του ΣΔΑΜ, συμπεριλαμβανομένης της [ανάλυσης](#) των αποτελεσμάτων εκτεταμένων μετασχηματισμών σε επτά ευρωπαϊκές χώρες.
6. Επιστημονική υποστήριξη³ κατά τις διαπραγματεύσεις των Στρατηγικών Κατευθυντηρίων Γραμμών Περιφερειακών Ενισχύσεων αναφορικά με τις περιοχές δίκαιης μετάβασης (Ινστιτούτο Οικονομικών και Βιομηχανικών Ερευνών).
7. Τεχνική υποστήριξη για τον σχεδιασμό Παρατηρητηρίου Δίκαιης Αναπτυξιακής Μετάβασης (Ινστιτούτο Οικονομικών και Βιομηχανικών Ερευνών).
8. Τεχνική υποστήριξη για την προετοιμασία νομοθετικού πλαισίου παροχής κινήτρων στήριξης επιχειρήσεων στο πλαίσιο του ΣΔΑΜ (ICAP ADVISORY AE).
9. Υποστήριξη για τον σχεδιασμό Ειδικού Μεταβατικού Προγράμματος Δίκαιης Αναπτυξιακής Μετάβασης (ΕΜεΠ ΔΑΜ 2020-2023) στο πλαίσιο του ΕΣΠΑ 2014-2020 (INDLAND Καινοτόμα Επιχειρηματικά Σχέδια ΕΠΕ).
10. Σύμβουλος υποστήριξης για το σχεδιασμό του Προγράμματος Δίκαιης Αναπτυξιακής Μετάβασης 2021-2027 (PLANET A.E. Ανώνυμη Εταιρεία Παροχής Συμβουλευτικών Υπηρεσιών).

11. Σύμβουλος υποστήριξης για τον προγραμματισμό ενεργοποίησης του Εδαφικού Σχεδίου νήσων Βορείου, Νοτίου Αιγαίου και Κρήτης (DELOITTE).
12. Σύμβουλος υποστήριξης για την εκπόνηση Στρατηγικής Περιβαλλοντικής Εκτίμησης για το Πρόγραμμα Δίκαιης Αναπτυξιακής Μετάβασης (SPEED ΣΥΜΒΟΥΛΟΙ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ ΑΕ»).
13. "Provision of advisory services to the Steering Committee for the Just Transition of the carbon regions, in order to set up a new entity that will act as a beneficiary of the Just Transition Program". Το έργο ανατέθηκε κατόπιν [διαγωνισμού](#) που διενεργήθηκε στις 23.04.2021, σε κοινοπραξία των διεθνών συμβουλευτικών εταιριών (PwC – Euroconsultants).
14. Σύμβουλος υποστήριξης για τη χαρτογράφηση χρήσεων / καλύψεων γης στα λιγνιτικά πεδία της Δυτικής Μακεδονίας και της Μεγαλόπολης (ΕΜΠ, Εργαστήριο Τηλεπισκόπησης)

Τα έργα 1-2, 6-7 και 14 υλοποιήθηκαν με την υποστήριξη της ΔΕΗ ΑΕ. Τα έργα 8-12 υλοποιήθηκαν με την υποστήριξη της Επιτελικής Δομής ΕΣΠΑ-Ενέργεια του Υπουργείου Περιβάλλοντος και Ενέργειας. Τα έργα 5 και 13 υλοποιήθηκαν με την υποστήριξη της Ελληνικής Εταιρεία Συμμετοχών και Περιουσίας. Το έργο 3 υλοποιήθηκε από την «Κοινωνία της Πληροφορίας ΑΕ» με την υποστήριξη του Υπουργείου Ψηφιακής Διακυβέρνησης. Το έργο 4 υλοποιήθηκε από τη Γενική Γραμματεία Έρευνας και Καινοτομίας.

1. Στη μελέτη περιγράφονται α) η διαδικασία και το χρονοδιάγραμμα μετάβασης σε εθνικό επίπεδο, β) τα κοινωνικά, οικονομικά και περιβαλλοντικά χαρακτηριστικά των περιοχών μετάβασης και αναφέρονται τα στοιχεία των θέσεων εργασίας που επηρεάζονται, γ) η διαδικασία εξόρυξης, η λειτουργία των λιγνιτικών σταθμών και τεκμηριώνεται τόσο ο χαμηλός βαθμός απόδοσης των παλαιών μονάδων, με συνέπειες στις εκπομπές CO₂ και στο τελικό κόστος, όσο και η μεγάλη κατανάλωση νερού, με συνέπειες στο κόστος και αλλά και στη μη επαναφορά του στην αρχική λεκάνη απορροής για περαιτέρω επεξεργασία, δ) τα επόμενα βήματα για την κάλυψη των μελλοντικών αναγκών θέρμανσης, ε) παρατίθενται στοιχεία για τις περιβαλλοντικές δράσεις αποκατάστασης στα λιγνιτικά κέντρα της ΔΕΗ ΑΕ, για τις ενεργειακές υποδομές, τις ηλεκτρικές διασυνδέσεις και τους αγωγούς/δίκτυα φυσικού αερίου, ζ) γίνεται αναφορά στις υφιστάμενες υποδομές ΑΠΕ και στις υπό αδειοδότηση ΑΠΕ, ενώ επιχειρείται και μία πρώτη καταγραφή των υπό ανάπτυξη ενεργειακών έργων και δράσεων καθώς και των νέων επιχειρηματικών δυνατοτήτων και, τέλος, η) παρουσιάζονται στοιχεία από τη διεθνή εμπειρία.
2. Συμπεριλαμβανομένων και των μη δισυσδυεμένων με το ηπειρωτικό ηλεκτρικό σύστημα νησιών
3. Ανάλυση και τεκμηρίωση των μακροοικονομικών μεγεθών, των διαρθρωτικών χαρακτηριστικών της οικονομίας και της απασχόλησης κ.λπ., όπως αναμένεται να εξελιχθούν με την εφαρμογή του ΠΔΑΜ 2021-2027. Παροχή στοιχείων και στατιστική επεξεργασία βασικών μακροοικονομικών μεγεθών (π.χ ΑΕΠ, ΑΠΑ, ανεργία κ.ο.κ), λαμβάνοντας υπόψη παραμέτρους και παραδοχές των κοινωνικο-οικονομικών επιπτώσεων που αναμένεται να επηρεάσουν τα μεγέθη αυτά. Συνδρομή στην επεξεργασία και την αντιμετώπιση σχολίων που κατατέθηκαν στο πλαίσιο της διαβούλευσης των προγραμματικών κειμένων ΔΑΜ και των διαβουλεύσεων με τις υπηρεσίες της Ευρωπαϊκής Επιτροπής. Συνδρομή, ιδίως, στη μεθοδολογία καθορισμού δεικτών αποτελέσματος του Προγράμματος ΔΑΜ 2021-2027.

ΣΧΕΔΙΟ ΔΙΚΑΙΗΣ
ΑΝΑΠΤΥΞΙΑΚΗΣ
ΜΕΤΑΒΑΣΗΣ

www.sdam.gr Κοραή 4, Αθήνα, 10564 Τ 210-3278148 Ε sdam@sdam.gr